

Helsinki

Työväenopiston digitalisaatiosuunnitelma

2019-2021

Työväenopiston digitalisaatiosuunnitelma 2019-2021

Sisällys

1. Digitaalisen opetuksen visio	3
2. Työväenopiston toimenpidekokonaisuudet 2019-2021	6
3. Digitaalinen oppiminen, opetus ja oppimisympäristö	15
3.1. Digitaalisen oppimisen lähtökohdat	15
3.2. Opiskelijat ja digitalisaatio	16
3.3. Oppimisympäristöt ja oppimismuodot	18
3.4. Kurssisuunnittelu ja digitalisaatio	21
4. Fyysiset oppimisympäristöt ja työvälineet	22
4.1. Tietotyövälineet opettajille ja opiskelijoille	22
4.2. Luokkien varustaminen	23
5. Digitaalisen opetuksen kehittäminen ja henkilöstön osaamisen parantaminen	24
6. Opiskelijoiden digitaaliset palvelut	27
LIITTEET	
Liite 1: Ainealojen tavoitteet	31
Liite 2: Mallioppimisympäristökuvaukset	41
Liite 3: Hyviä käytänteitä: Käsityöopetuksen tietostrategia ja Käänteisen opetuksen malli	46

Modernissa sivistyksessä on sähköä ja sydäntä

Tämän suunnitelman tarkoitus on luoda suuntaviivoja Helsingin työväenopiston digitaalisen pedagogiikan kehittämiseksi. Digitalisaatiosuunnitelma toimii myös pohjana digitaalisten laitteiden hankinnalle.

Digitalisaatiosuunnitelma on laadittu osallistamalla henkilöstöä. Opetushallitus myönsi hankkeelle laadunkehittämisavustuksen, jonka turvin hankkeessa työskenteli vuosina 2017-2018 projektisuunnittelija. Avustus mahdollisti henkilöstön digitaalisia valmiuksia lisäävien koulutusten järjestämisen. Suunnitelman hyväksyi työväenopiston rehtori opiston johdon kokouksessa 29.11.2018 ja se on viety tiedoksi Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan (Kasko) LAV palvelukokonaisuuden johtoryhmälle. Sitä on myös arvioitu Kaskon tietohallintopalveluissa ja kehittämispalveluissa.

Vapaan sivistystyön lain mukaan vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Digitalisaation näkökulmasta tämä tarkoittaa sitä, että työväenopiston tehtävänä on edistää kuntalaisten kykyä toimia digitalisoituneessa yhteiskunnassa. Tavoitteena on, että kuntalaiset ymmärtävät digitalisaation vaikutukset ja osaavat viestiä digitaalisissa kanavissa tarkoituksenmukaisesti. Työväenopisto haluaa ehkäistä eriarvoistumista ja digisynjätymis-

tä ja taata jokaiselle mahdollisuuden olla mukana digiyhteiskunnan kehityksessä.

Opisto kehittää systemaattisesti digitalisaation hyödyntämistä kaikessa opetuksessa ja haluaa ajantasaisista ja lisätä opetusvälineiden määrää niin, että jokaisella kurssilla on mahdollisuus käyttää riittävästi digitaalista opusteknologiaa. Digitaalisia oppimisen menetelmiä kehitetään sekä parannetaan opetushenkilökunnan kykyä ja motivaatiota opettaa digitaalisin menetelmin. Kokeilutoimintaa edistetään ja uusia digitaalisia opetusmuotoja kehitetään. Opiskelijoita motivoidaan ja opastetaan käyttämään digitaalisia välineitä ja menetelmiä.

1. Digitaalisen opetuksen visio

Helsingin työväenopiston digitalisaation visio:

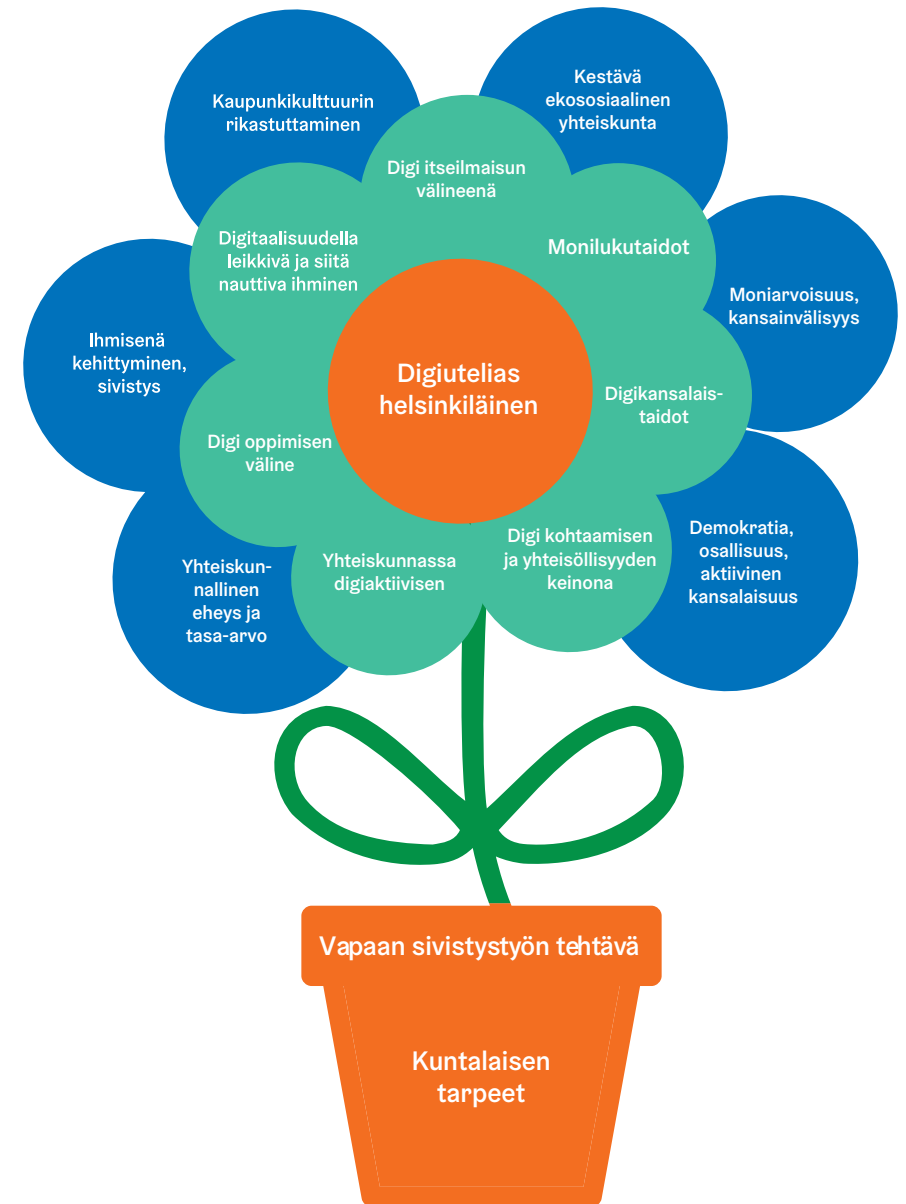
Työväenopisto tarjoaa aikuisille helsinkiläisille mahdollisuuden hankkia digitalisoituneessa yhteiskunnassa toimimiseen vaadittavia taitoja ja valmiuksia. Digitaalisuutta kehitetään oppimisen välineenä kaikissa opetusaineissa. Oppiminen tapahtuu osaavan ohjaajan tukemana, innostavassa ja turvallisessa ympäristössä. Ajantasaiset digitaaliset ohjelmat, menetelmät ja välineet tukevat vapaan sivistystyön perustehtävää ja tuovat siihen lisäarvoa.

Vision saavuttamiseksi tarvitaan seuraavia toimia:

- Tarjotaan kuntalaisille digitaitojen vaatimia koulutuspalveluja asiakkaiden koulutustarpeen mukaan.
- Opetushenkilökuntaa koulutetaan tavoitteellisesti digitaalisten menetelmien osaamisessa. Digitaalisuutta hyödynnetään yleisesti oppimisessa ja pedagogisesti mielekkäitä kokeiluja tehdään kaikissa oppiaineissa.
- Oppimisympäristöt varustetaan sellaisiksi, että ne mahdollistavat digitaalisen oppimisen luontevasti osana opetusta. Laite- ja verkkokantaa uusitaan säännöllisesti vastaamaan muuttuviin tarpeisiin. Luokkahuoneita ja opetusvälineitä hyödynnetään monipuolisesti.

Helsingin työväenopiston digitalisaatiosuunnitelman tavoitteet pohjautuvat Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opetuksen digitalisaatio-ohjelmaan, jonka tavoitteena on työväenopistoon mukautettuna:

1. Edistää ja turvata kuntalaisille tietoyhteiskunnassa tarvittavaa osaamista ja ymmärrystä,
2. Kehittää opettajien ja johdon pedagogista ja digitaalista osaamista,
3. Voimaannuttaa ainealat innovatiivisiksi digitaalisen opetuksen ja oppimisen kehittäjiksi,
4. Kehittää pedagogista toimintakulttuuria avoimeksi, osallistavaksi ja verkostoituneeksi jakamisen kulttuuriksi digitalisaatiota hyväksi käyttäen,
5. Muuttaa fyysisiä opetustiloja monikäyttöisiksi ja muunneltaviksi,
6. Laajentaa koko kaupunki oppimisympäristöksi digitaalisuutta hyväksi käyttäen,
7. Lisätä opetuksen vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja tehokkuutta digitalisaation avulla,
8. Tehdä kaupungista digitaalisen opetuksen innovatiivinen kokeilukaupunki.

Kuvio 1. Digikukka. Opiston opetussuunnitelmaa 2015-2020 mukaillen keskiössä on Digiuteliais helsinkiläinen. Terälehdistä on esitetty tavoitteet yksilön tasolla ja verholehdissä yhteiskunnan tasolla.

2. Työväenopiston toimenpidekokonaisuudet 2019-2021

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan opetuksen digitalisaatio-ohjelmantoimenpidekokonaisuudet on jaettu seuraavasti:

Pedagogisen toimintakulttuurin ja digitaalisen oppimisen uudistaminen:

1. Osaamisen, toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen
2. Innovatiiviset kokeilut
3. Oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit

Toimiva infra uudistamisen edellytyksenä:

4. Opetusta ja oppimista tukevan digitaalisen järjestelmän kehitys ja käyttöönotto
5. Tietotyövälineet opettajille ja opiskelijoille

Työväenopiston digitalisaatiosuunnitelmassa nämä toimenpidekokonaisuudet tarkoittavat seuraavia tavoitteita vuosina 2019-2021:

Taulukon toimenpiteet ovat ohjeellisia ja ne päätetään joka vuosi erikseen. Opiston johto priorisoi toimenpiteet ja taulukko on johtamisen työkalu.

Toimenpidekokonaisuus 1: Osaamisen, toimintakulttuurin ja johtamisen kehittäminen

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
1. Opettajien digiosaaminen paranee.	1.1. Järjestetään digitaaliseen transformaatioon ja kokeilukulttuuriin liittyviä koulutuksia, demonstraatioita ja tutustumistilaisuuksia.	Vähintään 4 tilaisuutta vuodessa.
	1.2. Vakituksille opettajille otetaan käyttöön vuosittainen henkilökohtainen digitaalinen oppimissuunnitelma.	Jokaisella henkilökuntaan kuuluvalla Osaamissuunnitelma tehty.
	1.3. Luodaan vapaalle sivistystyölle omat digi.hel.fi –taitotasot ja järjestetään siihen liittyvää koulutusta. Vakituinen opetushenkilökunta suorittaa taitotasoja. Kehitetään vertaismentorointia, hyvien käytänteiden jakoa ja digitutor-toimintaa.	Taitotasot luotu 2019. Vuonna 2021 100 % vakituisesta henkilöstöstä suorittanut 1. tason 30 % 2. tason ja 10 % on 3. tason.
2. Johdon digiosaaminen paranee.	Parannetaan johdon digitalisaatioon liittyvää osaamista koulutuksilla, työssä oppimisella ja kehittämisellä.	Jokainen johdon jäsen käy vähintään 2 digikoulutusta vuodessa.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
3. Opiskelijoiden valmiudet käyttää digitaalisia menetelmiä ja laitteita oppimisessa paranevat.	3.1. Opettaja motivoi ja neuvoo opiskelijoita hyödyntämään opetuksessa käyttämiään digitaalisia laitteita ja menetelmiä, kuten oppimisolusta ja -sovelluksia.	Tehdään kysely opiskelijoiden digitaidoista ja -asenteista vuonna 2019 ja 2021.
	3.2. Järjestetään digitaalista oppimista edistävää koulutusta, demonstraatioita ja tapahtumia kuntalaisille. Tiedotusta tehostetaan ja luodaan helppokäyttöisiä ohjeita digitaalisen oppimisen tueksi.	5 tapahtumaa vuodessa. Ohjeet tehty.
4. Kehitetään opiskelijoiden digiosaamisen todentamista.	Selvitetään Open badge-osaamismerkkien soveltamista digitaalisen osaamisen osoittamiseksi yhdessä KOLin ja kumppaniopistojen kanssa ja niiden hyödyntämistä muun muassa OSSU-hyväksilukujärjestelmässä.	Selvitys tehty ja laadittu suunnitelma hyväksilukemista.

Toimenpidekokonaisuus 2: Innovatiiviset kokeilut

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
1. Innovatiivisia digitaalisuutta hyödyntäviä kursseja lisätään.	Tiimit toteuttavat digitaalisuutta hyödyntävää ja opetuksen kannalta mielekästä opetusta. Jokainen tiimi toteuttaa vähintään yhden kokeilun vuodessa ja tulokset jaetaan työyhteisössä.	Kokeilut toteutettu (yksi/tiimi).
2. Innovatiivisia kokeiluja edistävät hankkeet.	HAKEVA - digiyhteyskunnan perustaidot -hanke, jossa muun muassa avointen ja liikkuvan oppimisympäristön kehittäminen. Tutkitaan myös Erasmus-hankerahoitus- mahdollisuuksia kansainvälisiin yhteistyöhankkeisiin esimerkiksi medialukutaidon edistämiseksi. Haetaan lisäksi hankerahoitusta ilmenevien kehittämistarpeiden mukaan.	HAKEVA -hankkeen toteutus. Erasmus - hankerahakemus tehty ja hanke toteutettu mikäli rahoitus saadaan.

Toimenpidekokonaisuus 3: Oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
1. Mallioppimisympäristöjen toteuttaminen.	<p>Työväenopiston eri opetusmuodoilla on viisi erilaista digitaalista opetuksen mallioppimisympäristöä, jotka määrittävät tilan vähimmäisvarustelutason. Perusvarustuksen lisäksi ainealojen erikoisluokilla on omat lisätarpeensa.</p> <p>Mallioppimisympäristö 1 Yleiskäyttöluokka</p> <p>Mallioppimisympäristö 2 Toiminnallisen opetuksen luokka</p> <p>Mallioppimisympäristö 3 IT- ja medialuokka</p> <p>Mallioppimisympäristö 4 Liikkuva oppimisyksikkö</p> <p>Mallioppimisympäristö 5 Avoimen ja joustavan toiminnan luokka</p> <p>Tarkemmin liitteessä 2.</p>	Mallioppimisympäristöjen pohjalta työväenopiston opetustilojen varustus tehty hankinta-aulukossa esitetyn suunnitelman mukaan (liite 2).

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
2. Opetuksen digitaalisen tallentamisen ja lähettämisen kehittäminen.	2.1. Kehitetään striimaamista ja tallenteiden jakoa yhdessä AV-asiantuntijoiden kanssa ja varustetaan tila, jossa videon välittäminen on opettajalle helppoa ja nopeaa.	Striimaamiseen soveltuva tila varustettu.
	2.2. Selvitetään mahdollisuutta luoda työväenopiston oma julkaisukanava, jossa voidaan jakaa esimerkiksi luentotallenteet.	Julkaisukanavan mahdollisuus selvitetty, luotu toimintasuunnitelma ja edetty sen mukaisesti.
	2.3. Luodaan prosessikuvaus tallenteiden jaosta ja säilytyksestä.	Prosessikuvaus tehty.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
	2.4.Konsultoidaan Jyväskylän ammattikorkeakoulua ja Helsingin yliopistoa monimuoto-opetukseen soveltuvasta luokasta.	Konsultointi tehty.
	2.5. Luodaan käytännöt ja sopimus pohjat opettajien digitaalisen materiaalin luomisesta, striimaamisesta, verkko-opettamisesta ja tekijänoikeuksista.	Sopimus laadittu ja siitä tiedotettu opettajille.
3. Oppimisalustat otetaan laajemmin käyttöön opetuksessa.	3.1. Opetuksessa käytetään muun muassa Office 365 ja Google Classroom -oppimisalustoja, joista koulutuksia myös tuntiopettajille.	Koulutuksia vähintään kaksi lukuvuodessa. Oppimisalustoja käytetään työkaluna vuonna 2019 vähintään 7 %:ssa, vuonna 2020 10 %:ssa ja vuonna 2021 20 %:ssa kursseista.
	3.2. Kehitetään mobiilioppimista ja videon käyttöä opetuksen välineenä, lisätään verkko-opetusta ja hyödynnetään sosiaalista mediaa oppimisessa.	Tehdään kysely opettajille, kuinka monella kurssilla on hyödynnetty digimenetelmiä vuonna 2019 ja 2021. Tavoitteena 10 % nousu.

Toimenpidekokonaisuus 4: Opetusta ja oppimista tukevan digitaalisen järjestelmän kehitys ja käyttöönotto

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
Työväenopiston digitaalisen järjestelmän käyttöönotto ja kehitys on Kaskon linjausten mukainen.	Työväenopisto tuo oman näkökulmansa Kaskon digitaalisen järjestelmän kehitykseen ja soveltaa sen käyttöönottoa opiston toiminnan kannalta mielekkäällä tavalla.	Opisto osallistuu vähintään yhteen kokoukseen vuodessa ja on mukana sisäisessä viestinnässä.

Toimenpidekokonaisuus 5: Tietotyövälineet opettajille ja opiskelijoille

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
1. Ajantasaistetaan opettajien digitaaliset välineet.	1.1. Vakituksella henkilöstöllä ja tuntiopettajilla riittävät digitaaliset välineet ja sovellukset.	Kaikilla vakituksilla työntekijöillä riittävän monipuolinen älypuhelin sekä kannettava tietokone tai tabletti. Määräaikaisilla koulutus-suunnittelijoilla ja tuntiopettajilla mahdollisuus käyttää ajantasaisia digitaalisia työvälineitä.
	1.2. Koulujen, palvelukeskusten ja muiden opiston ulkopuolisten tilojen ICT-välineet ovat saatavilla, ne toimivat ja niihin on käyttöopastus.	Opetustilojen digitaalisuutta koskevia valituksia vähemmän kuin 5 vuodessa.

Tavoite	Toimenpide	Mittarit
	1.3. Opettajainhuoneiden tietokoneet ja monitoimilaitteet ovat ajantasaiset ja toimivat.	Opettajainhuoneen tietokoneita ja monitoimilaitteita koskevia valituksia vähemmän kuin 5 vuodessa.
2. Nostetaan verkon nopeutta ja parannetaan sen toimintavarmuutta kaikissa omissa opetuspisteissä.	Työväenopiston omissa opetustiloissa on opetuskäyttöön riittävän nopea ja kattava verkko. Toimintavarmuuden takamiseksi medialuokissa on myös kiinteä verkko.	Verkko on päivitetty riittävän nopeaksi.

3. Digitaalinen oppiminen, opetus ja oppimisympäristö

3.1. Digitaalisen oppimisen lähtökohdat

Varhaiskasvatuksella, perusopetuksella, ammatillisella koulutuksella, lukio-opetuksella ja vapaalla sivistystyöllä on digitalisaatiossa omat erityispainotuksensa, jotka perustuvat koulutusmuotojen erilaisiin koulutus- ja kasvatustehtäviin ja opetussuunnitelmiin. Työväenopistossa digitalisaatio perustuu opiston laissa määritellyn tehtävään ja opetussuunnitelmaan. Erityispiirteenä on muun muassa, että opiskelijat tulevat opistoon vapaaehtoi-

suuden pohjalta, jokaisella opiskelijalla on omat tavoitteensa ja motiivinsa opiskelulle ja että opiskelijoiden taustat ja lähtötasot samassa ryhmässä voivat olla hyvin erilaisia. Opetus voi olla kertaluontoista tai toisaalta pitkäkestoisempaa, jolloin ryhmädynamiikka voi olla hyvin erilaista eri ryhmissä. Työväenopistoa eivät sido valtakunnalliset opetussuunnitelmat, vaan opetus suunnitellaan paikallisista tarpeista ja opetusta voidaan järjestää ketterästi ilmenevien tarpeiden mukaan. Erityispiirteet edellyttävät hyvää asiakasymmärrystä. Opiston on kuunneltava tarkkaan opiskelijoita niin digitaalisuutta hyödyntävässä opetuksessa kuin markkinoinnissakin. Vapaaehtoisuus tarkoittaa sitä, että opetuksen tulee olla opiskelijalle mahdollisimman houkuttelevaa.

Yksilölliset tavoitteet, motiivit ja erilaiset taustat edellyttävät sitä, että opetustilanteissa ollaan hyväksyviä, joustavia ja kykeneviä eriyttämään opetusta. Ryhmien erilaisuuden vuoksi opetuksessa on ymmärrettävä kunkin ryhmän mahdollisuudet ja erityislaatu. Oppijoiden erilaista osaamista hyödynnetään osana opetusta myös digitaalisten taitojen opiskelussa.

Digitaalisen oppimisen käsite viittaa laajaan pedagogiseen kokonaisuuteen, jossa painottuvat digitaaliset työkalut ja uudet menetelmät sekä niiden mahdollistamat joustavat ja interaktiiviset toimintaympäristöt ja yksilöllinen oppiminen. Käytännönläheisestä näkökulmasta tarkasteltuna digitaalinen oppiminen tarkoittaa opetusta ja oppimista, joka tapahtuu tietotekniikan avulla tai sen mahdollistamana.

Kaskon digitalisaatio-ohjelman mukaan digitaaliset taidot muodostuvat seuraavista osa-alueista:

- ajattelutaidot (luovuus ja innovaatiot, kriittinen ajattelu ja ongelmanratkaisu, oppimaan oppiminen ja metakognitiiviset taidot)
- työskentelytaidot (viestintä-, yhteistyö- ja medialukutaidot)
- työskentelyvälineiden hallinta (digitaalinen lukutaito)• kansalaistaidot (globaali ja paikallinen kansalaisuus, elämä ja työura sekä kulttuuritietoisuus)
- taito oppia säätelemään mobiili- ja teknologialaitteiden käyttöä

Opettajan omien digitaitojen kehittymisen edellyttää koulutusta, vertaistukea, hyvien käytäntöjen jakamista ja silmiä avaavia elämyksiä. Työväenopiston joillakin ainealoilla on jo pidemmän aikaa tehty tavoitteellista tietostrategiaa ja digitaalisuutta käytetty laajasti opetuksen apuna. Opettajat seuraavat omaan ainealaansa liittyvää digitaalista kehitystä ja mahdollisuuksien mukaan tutustuvat uusiin laitteisiin ja menetelmiin. Työväenopisto haluaa antaa opettajille mahdollisuuden kehittää digitalisaatiota alhaalta ylöspäin siten, että sopivat käytänteet syntyvät ja kehittyvät orgaanisesti. Modernissa sivistyksessä on sähköä ja sydäntä.

Ainealojen omat erityistavoitteet on esitetty tämän dokumentin liitteessä 1.

Liite 1

3.2. Opiskelijat ja digitalisaatio

Digitaalisesta oppimisesta puhuttaessa nousevat keskeisiksi opiskelijoiden yksilölliset oppimistavat ja strategiat sekä tietotekniset valmiudet ja resurssit. Työväenopiston digitaalisessa opetuksessa halutaan painottaa joustavuutta, saatavuutta, helppoutta, toimivuutta ja konkreettisuutta opiskelijan näkökulmasta tarkasteltuna. Opiskelijoiden motivaatio ja kyky hyödyntää digitalisaatiota vaihtelee huomattavasti. Tämä otetaan huomioon myös opetuksen suunnittelussa ja opetusmateriaalien tuottamisessa. Digitaalisuudella on välineen rooli. Opisto ei tarjoa pelkästään opetusta ja oppimista, vaan myös kohtaamisen merkitys on erityisen tärkeä.

On tärkeää liittää digitaalinen teknologia pedagogisesti mielekkäällä ja rikastut-

tavalla tavalla opiskelijan oppimisprosessiin. Painotetaan erityisesti yhteisöllisyyttä, opiskelijan omaa kokemusta, laaja-alaista osaamista, kriittistä medialukutaitoa, ilmiökeskeisyyttä, henkilökohtaista oppimispolkua sekä opiskelijan omaa aktiivisuutta. Tämä muuttaa keskeisesti opettajan roolia oppimisen tukijaksi ja ohjaajaksi. Oppiminen ja opettaminen voivat olla yhteisöllistä osaamisen ja ymmärryksen rakentamista myös internetissä, ajasta ja paikasta riippumatta.

Opisto tarjoaa mahdollisuuksia suorittaa opintoja myös etäopiskeluna niin että opiskelussa käytetään monipuolisesti tietoverkkoja sekä muuta digiteknologiaa. Tällöin ne tukevat opiskelijoiden yksilöllistä etenemistä, henkilökohtaisia oppimispolkuja ja verkko-opiskelutaitojen kehittymistä. Opiskelijan ymmärrys tieto- ja viestintäteknologiasta syvenee. Hän oppii käyttämään teknologiaa tarkoituksenmukaisesti, vastuullisesti ja turvallisesti niin itsenäisessä kuin yhteisöllisessäkin työskentelyssä. Opiskelija saa ohjausta myös verkostoituneessa ja globalisoiduneessa maailmassa toimimiseen. Nykyisessä yhteiskunnassa tarvitaan erityisesti lähdekritiikin ymmärrystä, ja totuudenmukaisen tiedon erottaminen on yhä tärkeämpää. Työväenopisto tarjoaa opetusta ja luentoja, joilla vahvistetaan niin kriittistä lukutaitoa, tiedonhakua, lähdekritiikkiä kuin medialukutaitoakin.

Opettaja motivoi ja neuvoo opiskelijoita hyödyntämään opetuksessa käyttämiään digitaalisia laitteita ja menetelmiä kuten oppimisalustaa ja -sovelluksia.

Työväenopisto välittää viestiä, että opetus on aidosti tarkoitettu kaikille kuntalaisille. Opiskelijat voivat hyödyntää

digitaalisia taitoja niin yksityiselämässään kuin esimerkiksi opiskelussa ja työelämässä. Digitaalisessa opetuksessa ja opiskelussa kiinnitetään huomiota oppimisen esteettömyyteen.

Eryiskohderyhminä ovat ryhmät, jotka ovat vaarassa syrjäytyä digitaalisuuskehityksestä:

- Maahanmuuttajat. Heidän määränsä kasvaa Helsingissä ja osalla heistä koulutustaso on suhteellisen alhainen.
- Ikäihmiset. Heistä osa ei ole saanut digitaalisten opetustaitojen opetusta kouluaikaan. Seniorit hyötyvät myös digitaalisista opetusmenetelmistä, erityisesti tilanteissa, jossa liikkumiskyky on alentunut.
- Muut erityisryhmät kuten fyysisesti tai henkisesti vammaiset. Henkilöt, joilla on haasteita liikkumisen tai muiden kykyjen osalta, voivat hyötyä digitaalisista opetusmenetelmistä.

Työväenopisto on saanut Opetushallituksen Digiakauden perustaidot -hankkeesta rahoitusta 310 000 euroa vuosille 2019 ja 2020 syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden digitaalisten perustaitojen edistämiseen sekä avoimen ja joustavan toiminnan kehittämiseen.

Nykyisin tarjolla oleva teknologia ei välttämättä sovi kaikille ja opetuksessa on huomioitava myös erilaiset oppijat: joillakin opiskelijoilla voi olla vaikeuksia käyttää sovelluksia. Eryiskohderyhmät otetaan myös huomioon viestinnässä.

Osa opiskelijoista käyttäisi mieluummin perinteisiä kuin digitaalisia opiskeluvälineitä. Myös eri oppiaineiden

välillä on eroja siinä, kuinka hyvin digitaalisia menetelmiä voidaan perustellusti hyödyntää opetuksessa.

Vapaassa sivistystyössä käsillä tekeminen on aina ollut tärkeää. Se on monelle työelämässä paljon tietokonetta käyttäville hyvää vastapainoa ruutuajalle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Työväenopiston opetuksessa on edelleen tärkeää ihmisten kohtaaminen ja ihmisenä kasvaminen; digitaaliset menetelmät eivät ole itseisarvo vaan ne toimivat alisteisesti opetuksen tavoitteille. Käsillä tekemistä ja käden taitojen oppimista voidaan osaltaan tukea myös digitaalisilla välineillä.

3.3. Oppimisympäristöt ja oppimismuodot

Opiskelijoiden mahdollisuudet, taidot ja halukkuus käyttää digitaalisia menetelmiä ja laitteita opetuksessa vaihtelevat suuresti. Osa opiskelijoista käyttää kursseilla omaa kannettavaa tietokonetta, tablettia tai älypuhelinia. Kaikille nämä sen sijaan eivät vielä ovat tuttuja työvälineitä. Osa kursseista on jo nyt suunniteltu niin, että niillä edellytetään opiskelijan tuovan mukanaan kurssille omat välineensä ja tästä kerrotaan myös kurssin kuvauksessa. Suurimmalla osalla IT- ja media-kursseja välineet on kuitenkin tarjolla opiskelijoille työväenopiston puolesta.

Työväenopiston opiskelijoista merkittävällä enemmistöllä on käytössään ainakin joitakin digitaalisia välineitä. Kokonaiskuvan saamiseksi laaditaan selvitys, josta käy ilmi opiskelijoiden käytössä olevat välineet sekä halukkuus käyttää niitä opetuksessa. Oman

laitteen, esimerkiksi oman matkapuhelimen käyttö opetuksen yhteydessä tuo opetustilanteeseen autenttisuutta ja ehkä enemmän sellaista hyötyä opiskelijalle, jota hän voi hyödyntää kurssin jälkeenkään. Toisaalta tämä asettaa enemmän paineita opettajalle hallita kasvavaa määrää erilaisia ja erimerkkisiä laitteita.

Opiskelijoille on tarjolla opetuksen aikana kurssista ja opetettavasta aineesta riippuen sähköinen oppimismateriaali/oppimisympäristö, opettajan valitsemaa verkkomateriaalia sekä lainattavia digilaitteita kuten tabletteja. Lisäksi he voivat hyödyntää digitaalista itseopiskelumahdollisuutta.

Luentojen yhteydessä opiskelijoita kannustetaan aktiiviseen kommentointiin ja reflektointiin sähköisin menetelmin. Luentoja videona tai äänenä striimamalla eli suoratoistamalla voidaan lisäksi tarjota kommentointimahdollisuus myös luentoa kotoa käsin seuraavalle.

Laitteet voivat nostaa opiskelijoiden motivaatiota, helpottaa muistiinpanojen tekemistä ja mahdollistaa uudenlaisten tehtävien toteuttamisen sekä oppimisprosessien dokumentoimisen. Jos opiskelijalla ei ole mahdollisuutta käyttää opetuksessa aikana omia laitteitaan, tulee opiston tarjota ne mahdollisuuksien mukaan heille käyttöön.

Opiskelijan kannalta kielteisiä asioita voivat olla satunnaiset tekniset ongelmat, mahdolliset vaikeudet oppia sovellusten käyttö, muutokset oppimateriaalissa ja laitteiden huono ergonomia tai liikakäyttö. Osalla opiskelijoista tietotekniset taidot ja valmiudet voivat olla todella heikot

tai niitä ei ole lainkaan. Tällöin fokus itse opittavasta tiedosta tai taidosta saattaa siirtyä liikaa laitteiden teknisen käytön ja ohjelmien hallitsemiseen. Verkko-opetusta on laajasti saatavilla muiden palveluntarjoajien kursseina. Työväenopiston luontevinta opetusta on ennen kaikkea monimuoto-opetus, jossa kohtaaminen korostuu. Verkko-opetusta voi käyttää esimerkiksi orientoivana ennakkomateriaalina flipped classroom -mallin mukaisesti, jolloin keskustelu lähiopetuksen aikana on helpompaa.

Avoim toiminta

Työväenopisto tarjoaa opiskelijoille ja opettajilleen ilmaista neuvontaa sekä mahdollisuuden käyttää laadukkaita tietoteknisiä ohjelmia ja välineitä. Tällä hetkellä avointa toimintaa järjestetään Opistotalossa, Vuotalossa, Maunulatalossa sekä Silkkikutomolla. Lisäksi tarjolla on ohjattuja harjoituksia, joissa jokaiselle opetuskerralle on määritetty oma teemansa. Avointa toimintaa pyritään kehittämään niin, että ohjaajien erityisosaamisesta tiedotetaan entistä selkeämmin ja viestintää vahvistetaan. Laitteita, ohjelmistoja ja opastusta pyritään ohjaamaan erityisesti myönteisen erityiskohtelun alueille kuten Koillis- ja Itä-Helsinkiin.

Avoimen oppimisen luokan (Opistotalon Aino-luokan) toiminnan kehittämiseksi on laadittu suunnitelma, jonka mukaan luokatilaa kehitetään entistä joustavampana suuntaan ja tilaa voidaan hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti erilaiseen opetukseen ja oppimiseen.

Oppimisympäristöt ja digitaaliset materiaalit

Työväenopisto käyttää tällä hetkellä Office 365 -oppimisympäristöä sekä jatkossa Google Classroom -alustaa. Vakituksille ja yli 10 tuntia viikossa opettaville opettajille luodaan automaattisesti tunnukset alustaan. Sellaisten tuntiopettajien, joilla opetusta on vähemmän, on kuitenkin halutessaan mahdollista ottaa alusta osaksi opetustaan. Oppimisympäristöistä järjestetään henkilökunnalle koulutuksia useita kertoja vuodessa ja kokemuksia ja hyviä käytänteitä niiden käytöstä jaetaan yhteisellä foorumilla.

Oppimisympäristöä hyödynnetään monipuolisesti sekä tietopankkina että keskustelupaikkana. Opetuksessa se toimii opetuksen tukena. Alustalta jaetaan materiaalia opiskelijoille tunnin aikana tai jo ennen sitä. Opiskelijoilla on mahdollisuus tutustua materiaaliin poissaolon sattuessa, ladata omaa materiaaliaan muiden opiskelijoiden arvioitavaksi sekä palauttaa tehtäviä opettajille. Alustalla opiskelijat voivat myös yhdessä työstää omia tuotoksiaan ja jakaa niitä muille opiskelijoille tai julkaista verkossa. Oppimisympäristöä pyritään tuottamaan digitaalisessa muodossa. Aina se ei ole kuitenkaan pedagogisesti perusteltua, kuten senioreille ja maahanmuuttajille suunnatuilla peruskursseilla. Opettajille tarjotaan tukea ja koulutusta digitaalisen materiaalin tuottamiseen ja digitaalisia aineistoja hankitaan opiston käyttöön. Järjestelmän asetuksilla turvataan materiaalin tekijänoikeus.

Opettaja voi tehdä kyselyitä ja teettää tehtäviä oppimisympäristöllä oppitunnin

aikana. Opettajan ei tarvitse välttämättä tuottaa kaikkea käyttämäänsä opetusmateriaaliaan itse, vaan hän voi myös ohjata opiskelijoita etsimään ja hyödyntämään tietoa ja opetussisältöjä verkosta ja omista verkostoistaan. CC-lisensioituja materiaaleja (tekijä jakanut osan tekijänoikeuksistaan sekä vapauden käyttää teostaan määrittämällään tavalla) hyödynnetään esimerkiksi YouTubesta, Wikimedia Commonsista ja kuvakirjastoista. Oppimisanalytiikkaa kehitetään niissä oppiaineissa, joissa se on mielekästä niin, että tietoa oppilaan oppimisprosessin edistymisestä kertyy automaattisesti ja näin voidaan yksilöllisesti syventää oppimista ja tarvittaessa ohjata huomiota niille osa-alueille, joilla opiskelija kaipaa lisää harjoitusta. Oppimisanalytiikkaa kehitetään tarpeen mukaan myös tukemaan opetusta, opetuksen suunnittelua ja kurssitarjonnan suunnittelua.

Opetusmateriaalin tekijänoikeudet säilyvät opettajalla samoin kuin niiden juridinen vastuu. Opettajalle maksetaan kertakorvaus kurssista ja materiaalin käyttöoikeudesta. Opettaja hallinnoi materiaalia, mutta kurssin päätyttyä opisto poistaa materiaalin palvelimeltaan. Opettajan laatimasta verkkomateriaalista tulee laatia opettajan kanssa erillinen sopimus, jossa määritellään materiaalin laadinnasta maksettava erillinen korvaus ja käyttöehdot sekä opiskelijan oikeudet suhteessa materiaaliin. Sopimuksessa tulee määritellä, millä ehdoin toinen opettaja voi materiaalia käyttää ja siirtykö omistusoikeus tai käyttöoikeus materiaaliin esimerkiksi henkilön jäädessä eläkkeelle tai siirtyessä toisen työnantajan palvelukseen. Sopimusta laadittaessa lähtökohtaisesti konsultoidaan

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijoita, Helsingin yliopistoa, avointa yliopistoa ja Jukon ja Akolin edustajia.

Verkko-opetus

Verkko-opetuksen mahdollisuuksia kehitetään ottamalla käyttöön oppimäsalusta, jolle opettajat voivat rakentaa oppimisprosessin, tuottaa omaa materiaaliaan ja jakaa sitä verkon välityksellä opiskelijoille. Opiskelijoille tarjotaan myös kokonaan tai osittain verkkokurssina toteutettua opetusta.

Striimaaminen (videon ja äänen suoratoisto) ja verkkotallenteet

Striimaamalla luentoja opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus osallistua osalle luennoista myös etäyhteydellä. Luentosaleja tulee varustaa pysyvällä striimauskalustolla, ja tallenteiden jaosta ja säilytyksestä tulee laatia prosessikuvaus, jotta on käyttäjälleen helppoa ja nopeaa. Tutustutaan ja hyödynnetään esim. Jyväskylän ammattikorkeakoulun ja Helsingin yliopiston ratkaisuja monimuoto-opetukseen soveltuvasta luokasta.

Luodaan sopimus- korvaus- ja lupakäytännöistä yhdessä opettajien kanssa. Tutkitaan yhteistyömahdollisuuksia Stadin ammattiopiston av-puolen ja IP-verkon hyödyntämismahdollisuuteen liittyen Kaskon ICT:n verkkoasiantuntijoiden kanssa. Lisäksi tutustumme mahdollisuuteen luoda työväenopistolle oma kanava videoiden julkaisua ja kommentointia varten.

Osallisuutta tuetaan antamalla opiskelijoille mahdollisuus esittää kysymyksiä

ja kommentteja luennoista. Osa luennoista myös tallennetaan, jolloin ajasta ja paikasta riippumattomuus paranee entisestään. Selvitetään, miten tallenteiden kommentointia moderoidaan, jos tallenteita lisätään työväenopiston internetsivuille. Luodaan valmiit sopimusohjat, joilla luennoitsijan kanssa sovitaan striimauksesta ja tallenteista sekä niiden jaosta internetissä.

Kansalaisopistojen liitto (KoL) kokoaa parhaillaan yhteistä tietopankkia, josta löytyy Suomen kansalais- ja työväenopistojen koko verkkokurssitarjonta verkkoluennot.fi. Myös Helsingin työväenopiston verkkoluennot julkaistaan jatkossa tällä sivustolla.

Videopuheluiden, robottien ja tekoälyn käyttö opetuksessa

Mahdollisuutta käyttää Skypeä tai muita videopuheluita ja näytön reaaliaikaista jakamista tukevia palveluita selvitetään ja niiden mahdollisuuksia pyritään hyödyntämään opetuksessa ja luennoilla. Selvitetään mahdollisuutta hyödyntää robotteja opetusikätyössä esimerkiksi kielten kursseilla. Samoin selvitetään tekoälyn käyttömahdollisuuksia laajemmin työväenopiston opetuksessa.

Sosiaalinen media

Opetuksessa ja sen rinnalla voidaan hyödyntää myös sosiaalista mediaa. Opistossa käsityön- ja kotitalouden opetuksella on omat blogit. Opiskelijat voivat luoda ryhmän tai blogin sosiaaliseen mediaan joko itsenäisesti tai opettajan johdolla ja reflektoida oppimaansa muiden kurssilaisten kanssa.

Tämä vahvistaa opiskelijoiden ryhmäytymistä. Opiskelijat voivat myös välittää tietoa opetuksesta ja kursseista sosiaalisessa mediassa jakamalla sanallisia pohdintojaan aiheesta tai välittämällä video- tai valokuvamateriaalia esimerkiksi kurssin tuotoksista. Sosiaalisesta mediasta ja internetistä opiskelijat voivat etsiä inspiraatiota ja opettaja esimerkkejä tunnille näytettäväksi. Huolehditaan opettajien ja opiskelijoiden tietosuoja- ja tietoturvatietämyksestä liittyen sosiaalisen median käyttöön.

3.4. Kurssisuunnittelu ja digitalisaatio

Kurssitarjonnan tausta-aineistona on erilaisista digitaalisista lähteistä saatava informaatio sekä digitaalinen vuorovaikeutus kuntalaisten kanssa. Suunnittelija hyödyntää opiston kurssien suunnittelu- ja hallintajärjestelmä Cursorista sekä erilaisista digitaalisista kyselyistä ja palautteista saatavaa tietoa opiskelijoista, heidän tarpeistaan ja valinnoistaan. Myös kaupungin tietoyksikön tuottamaa digitaalista materiaalia hyödynnetään.

Kurssisuunnittelussa luovutaan paperisista kurssiehdotuslomakkeista. Kurssiehdotukset tulee jatkossa toimittaa suunnittelijalle joko sähköpostitse tai Cursorin kautta.

Cursorin kehittämistä varten on perustettu oma työryhmänsä, joka proaktiivisesti kehittää järjestelmää. Myös henkilökunta voi lähettää työryhmälle kysymyksiä ja kehitysideoita. Cursorin käytön aloituksesta sekä uusista ominaisuuksista järjestetään säännöllisesti koulutuksia henkilöstölle. Palveluun on tulossa

seuraavia parannuksia: raportointia ja tilastointia kehitetään vertailtavuuden osalta niin, että vuosittaiset tilastot ovat vertailukelpoisia ja eri paikkojen tietoja voidaan toistaa ja vertailla keskenään. Tuntiopettajien asiointi tehdään järjestelmässä helpommaksi ja heille annetaan oikeudet tarkastella kursseihinsa liittyviä tietoja entistä monipuolisemmin. Kursoria aletaan käyttää entistä enemmän tuntiopettaja viestintään. Kurssissa tapahtuneista muutoksista lähtee automaattisesti viesti kurssille ilmoittautuneille, laskutusprosessi hoidetaan täysin sähköisesti ja alennusten käsittelyprosessia parannetaan. Opiskelijoille Cursor näkyy Ilmonetina, jonka uudistettu muoto julkaistaan opiskelijoiden käyttöön kevään 2019 aikana.

Suunnittelijoiden työ muuttuu niin, että suunnittelutyötä voi tehdä pitkin vuotta ja kursseja julkaistaan useaan kertaan vuoden aikana. Työväenopiston ajantasainen kurssitarjonta on nähtävissä alati kehittyvässä Ilmonet-verkkopalvelussa.

Paperisista läsnäolomakkeista ja päiväkirjoista tunneilla luovutaan silloin kun se on käytännön tilanteiden kannalta mahdollista. Opettajan tulee joka tapauksessa syöttää merkinnät sähköisesti Cursor-järjestelmään, vaikka hän olisikin kerännyt tiedot paperille.

4. Fyysiset oppimisympäristöt ja työvälineet

4.1. Tietotyövälineet opettajille ja opiskelijoille

Työväenopisto on tietoa käsittelevä ja tuottava, tietointensiivinen organisaatio. Työväenopistossa tiedon käsittely ja käyttö edellyttävät opettajilta ja opiskelijoilta ajanmukaisia tietotyövälineitä, eli tietokoneita tai muita laitteita sekä ohjelmistosovelluksia, joilla tietoa käsitellään, muokataan, jaetaan ja tuotetaan. Lisäksi tietotyön edellytyksenä on pääsy tiedon äärelle tietoverkkoon. Opettajilla sekä opiskelijoilla tulee olla pääsy nopeaan langattomaan verkkoon myös omilla laitteillaan. Langattoman verkon lisäksi IT- ja medialuokissa on varmistuksena myös kiinteä verkkoyhteys. Luokissa ja opettajainhuoneissa varustus on tarkoituksenmukainen ja toimiva.

Tietoteknologian käytön lisääntyessä ja uuden tietoteknologian hankinnan myötä on erityisen tärkeää, että laitteet toimivat. Mahdollisissa vikatilanteissa IT-tuki pyrkii ratkaisemaan nämä ongelmat. Koska työväenopiston kurssit ja opetus-tapahtumat ovat usein ainutkertaisia, on tärkeää, että laitteet ja verkkoyhteydet toimivat silloin kun niitä tarvitaan. Opettajat saattavat tarvita ohjelmien ja laitteiden toimivuuden turvaamisen lisäksi myös ohjelmistojen käyttöön liittyvää sekä pedagogista tukea.

Vakituksille opettajille ja määräaikaisille suunnittelijoille hankitaan kannettavat tietokoneet, älypuhelimet ja pilvipalvelut.

Määräaikaisilla koulutussuunnittelijoilla ja tuntiopettajilla tulee myös olla mahdollisuus käyttää ajantasaisia digitaalisia työvälineitä. Opettajien ja opiskelijoiden käyttöön sekä kokouskäyttöön hankitaan tabletteja ja varmistetaan koulutuksella, että opettajat pystyvät paitsi käyttämään laitteita myös ohjaamaan opiskelijoita niiden käytössä. Oppimistilat varustetaan langattomalla esitystekniikalla.

Henkilökunnan työvälineitä päivitetään järjestelmällisesti, niin että henkilökunnalla on ajantasaiset ja toimivat laitteet sekä ohjelmistot. Suositetaan kannettavia tietokoneita, telakka-asemia sekä isoja näyttöjä pöytäkoneiden sijaan. Henkilökohtaisten tulostinten määrää vähennetään ja siirrytään verkkotulostimen laajempaan käyttöön. Turvatulostamisella taataan salaisen materiaalin turvallinen tulostaminen mistä tahansa tulostimesta. Laitehankinnoilla varmistetaan myös pikaviestien lähettämisen ja etäneuvotteluiden mahdollisuus.

Vakitukselle henkilökunnalle tehtiin vuonna 2018 laite-, ohjelmisto- ja sovellustarvekysely. Osa henkilökunnasta oli tyytyväinen nykytilanteeseen, osa kaipasi uusia laitteita tai päivitystä nykyisiin. Laitekantojen iät vaihtelivat suuresti. Hankintoja tehtäessä on tärkeää taata koko henkilöstölle tarvittavat tietotekniset resurssit ala-kohtaiset tarpeet huomioiden.

Työväenopistolla ei ole mahdollisuutta hankkia jokaiselle tuntiopettajalle kannettavaa tietokonetta, mutta koneita tulee olla saatavilla myös kouluilla opetettaessa. Kouluille hankitaan tietokoneita tuntiopettajien yhteiskäyttöön.

Yhteiskäyttökoneita hankitaan riittävä määrä niin, että jokaiselle työväenopiston oppitunnille on saatavilla riittävä ja toimiva tietotekninen varustus.

Opettajainhuoneiden tietokoneet ovat pääasiassa tuntiopettajien käytössä. Monet tietokoneet olivat vuonna 2018 vanhentuneita ja osin myös toimimattomia. Tuntiopettajat antavat työväenopiston opetuksesta 85 %, ja siksi on tärkeää, että heillä on käytössä ajanmukaiset ja toimivat laitteet.

4.2. Luokkien varustaminen

Fyysisiä oppimisympäristöjä kehitetään soveltamalla mallioppimisympäristöajattelua. Opetustilojen tulee tukea monimuotoista opetusta ja olla muunneltavissa eri oppiaineiden tarpeisiin. Liikuteltavat kalusteet, riittävä määrä sähköpistokkeita, luokkakohtainen, suojattu nopea internet-yhteys sekä säilytystilat kannettaville tietokoneille takaavat osaltaan jouhevan opetuksen.

Työväenopiston eri opetusmuodoilla on viisi erilaista digitaalisen opetuksen mallioppimisympäristöä:

Mallioppimisympäristö 1 yleiskäyttöluokka (esim. kieltenopetus ja luennot):

Tätä mallia soveltaen varustetaan myös erityisaineiden luokat (käsityö, kuvataide, musiikki, kotitalous, liikunta).

Mallioppimisympäristö 2 toiminnallisen opetuksen luokka:

Edulab-tyyppinen tila, joka mahdollistaa muunneltavan ja monipuolisen käytön erilaisissa oppimistilanteissa.

Mallioppimisympäristö 3 IT- ja medialuokka:

Kyseessä on monitoimiluokka, jossa voidaan toteuttaa sekä IT- että mediaopetusta. Vaatii tavallista luokkaa tehokkaammat laitteet.

Mallioppimisympäristö 4 liikkuva oppimisyksikkö:

Helposti liikuteltava, kevyt oppimisyksikkö, jota käytetään erilaisissa kaupunkitiloissa oppimistilanteisiin ja uusien kohderyhmien tavoittamiseen.

Mallioppimisympäristö 5. avoin ja joustava toiminta:

Opistotalon Aino-luokan kehittämissuunnitelma.

Mallioppimisympäristöt, niiden tarkempi varustetaso ja hankinnat on esitetty liitteessä.

Liite 2.

5. Digitaalisen opetuksen kehittäminen ja henkilöstön osaamisen parantaminen

Innovatiiviset kokeilut

Työväenopisto edistää digitaalisen opetuksen kokeilutoimintaa. Opetus voi olla digitaalista joko sisällöltään tai opetusmenetelmiltään.

Digitalisaatiosuunnitelman yhtenä ydinajatuksena on voimauttaa ainealat kehittämään omaa digitaalista toimintakulttuuriaan sekä innovoimaan tulevaisuuden pedagogisia ratkaisuja. Suunnitelman toteuttaminen perustuu ketterään kehittämiseen sekä opiskelijoiden ja opettajien innovatiivisiin kokeiluihin. Onnistuneiden kokeilujen tulokset jaetaan myös muiden hyödynnettäviksi. Innovatiivisten kokeilujen rinnalla tulee kuitenkin säilyttää myös opetuksen pitkäjänteinen kehittäminen.

Jokainen aineala määrittää tässä dokumentissa sekä ainealakohtaisessa opetussuunnitelmassaan tarkemmin millaisia innovatiivisia kokeiluja ne haluavat opetuksessaan ja kurssitarjonnassaan käyttää. Vuosittain toteutetaan vähintään yksi uusi digitaalisuutta hyväksikäyttävä kurssi tiimeittäin. Tiimit myös määrittävät, mitä laitteita ja sovelluksia ne tarvitsevat kokeilujen toteuttamiseksi.

Erilaisista pedagogisista ratkaisuista kootaan opettajille tietopankki oppimisalustalle. Näin voidaan jakaa tietoa siitä, millaiset menetelmät ovat toimivia ja mitä asioita kannattaa välttää. Esimerkkinä

hyvistä käytänteistä ovat liitteinä olevat käsityöopetuksen tietostrategia ja käänteisen oppimisen malli (flipped learning).

Liite 3.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Digitaalisen opetuksen edistämässä on keskeistä henkilöstön digiosaamisen kehittäminen. Opetushenkilökunnan digitaaliset taidot ja motivaatio vaihtelevat laajasti. Toiset myös kokevat digitaalisten opetusmenetelmien käytön sopivan paremmin omaan opetukseensa kuin toiset.

Helsingin työväenopiston henkilökunnan digitaalista osaamista selvitettiin maaliskuussa 2017 Jan Stolzenbergin opinnäytteessä. Teknis-käytännöllisiä taitoja testannut kysely toteutettiin Tiviittori-kyselyllä ja se sisälsi monivalintatehtäviä. Testiin vastasi yhteensä 32 henkilöä. Kokonaistuloksena noin 12 % sai keskinkertaisen tuloksen ja noin 88 % hyvän tuloksen arvoasteikolla heikko, keskinkertainen, hyvä ja erinomainen. Erityisen hyvin työväenopiston henkilöstö menestyi osa-alueissa Laitteen hallinta ja ohjelmien yhteiset ominaisuudet, Informaation haku ja hallinta, Palvelut verkossa ja Ergonomia ja hyvinvointi. Heikoimmin puolestaan menestyi osa-alueissa Taulukkolaskenta, Esitysgrafiikka ja Kuvankäsittely.

Vakituinen henkilökunta haastateltiin joulukuussa 2017 - 2018 liitetyen henkilöstön koulutustarpeisiin. Haastattelussa esiin nousseiden toiveiden pohjalta laadittiin tammikuussa 2018

internetkysely, johon vastasivat myös tuntiopettajat. Vastaajia oli yhteensä 68 henkilöä, joista 46 tuntiopettajaa. Vastanneita oli kaikista ainealoista. Varsinaisten luento- tai kurssimuotoisten koulutusten lisäksi monet opettajat toivoivat henkilökohtaista ohjausta.

Kaskolla on käytössä henkilökunnan osaamista todentavat digi.hel.fi-taitotasomerkit. Vapaalle sivistystyölle luodaan omat taitotasomerkit, jotka otsikkotasolla nojaavat Kaskon tasoihin. Tasot ovat nimittäin perusosaaminen, menetelmäosaaminen ja kehittäjäosaaminen. Työväenopistossa tutkitaan myös mahdollisuutta kehittää valtakunnallista vapaalle sivistystyölle soveltuvaa merkistöä yhdessä muiden opistojen kanssa. Tarjolla olevat henkilöstökoulutukset tulevat tähtäämään tasojen läpäisyyn aihepiiriin ja vaikeusasteen osalta.

Koko vakituinen opetushenkilökunta suorittaa 1. tason vuoteen 2021 mennessä. 2021 vuonna vähintään 30 % vakituisista opettajista on suorittanut 2. tason ja 10 %:lla on 3. taso suoritettuna.

Toteutetaan digitaitojen vertaismentointia ja digitutor-ohjausta. Uusia rekrytointeja tehtäessä opettajalle lasketaan eduksi valmiudet ja motivaatio hyödyntää omaan opetettavaan aiheeseen soveltuvia digitaalisia menetelmiä ja sovelluksia.

Digitaalisen transformaation ja kokeilukulttuuriin liittyviä koulutuksia, demonstraatioita, tutustumislaisuuksia ja opetushenkilökunnan osaamiseen liittyviä jakamislaisuuksia järjestetään säännöllisesti. Tilaisuuksiin osallistumiseen varataan vakituisen henkilökunnan

työaikaa. Tuntiopettajat ja heidän erityisosaamisensa ja -tarpeensa huomioidaan myös tilaisuuksia suunniteltaessa.

Opettajat tutustuvat digitalisaation tarjoamiin mahdollisuuksiin ja kokeilevat erilaisia laitteita ja menetelmiä. Digimotivaatiota pidetään yllä varmistaamalla riittävä pedagoginen tuki opetus-tekniikan käytölle muun muassa tarjoamalla vertaistukea digitutor-toiminnalla.

Kehittämiskeskustelujen osaamisen kehittämissuunnitelmaan sisällytetään tarvittavaa digiosaamista, jossa hänelle määritellään osaamis- ja kehitystarpeet, ja hän itse vastaa tavoitteiden toteutumisesta. Koulutuksia järjestetään systemaattisesti ja oppimisolun haltuunottoa varten luodaan oma koulutusstrategia. Määritellään henkilöstön osaamistarpeet ja digitaaliseen opettamiseen liittyvät vähimmäistiedot, jotka myös tuntiopettajan tulee täyttää. Eri tiimit määrittävät aihekohtaiset osaamistarpeet. Opettaja voi etsiä tarvitsemaansa koulutusta myös kaupungin tai kolmannen osapuolen kurssitarjonnasta. Tuntiopettajia kannustetaan osallistumaan opiston, Kaskon ja kaupungin koulutuksiin veloituksetta ja lisäksi hakemaan avustusta digipedagogiikan koulutuksiin. Omassa työssä oppiminen ja itsenäinen opiskelua ja kehittyminen ovat myös tärkeässä roolissa digitaitojen kehittämisessä.

Henkilöstökoulutuksia pyritään järjestämään erityisesti opetuskauden alussa ja lopussa, jotta mahdollisimman moni opettaja pääsisi osallistumaan koulutuksiin. Opetusta on hajautettu

eri toimipisteisiin ja eri kellonajoille.

Opettajilla on myös mahdollisuus osallistua maksutta kaikille työväenopiston tarjoamille tietotekniikka- ja mediakursseille sekä Helsingin kaupungin työntekijöille suunnatuille kursseille. Opisto viestii aktiivisesti koulutuksista kohderyhmittäin.

Digipedagogiikan kehittäminen -hankkeeseen liittyen vuoden 2018 aikana henkilökunnalle räätälöityä koulutusta järjestettiin 52 kurssia tai luentoja. Niiden yhteisopetusmäärä oli 194 tuntia ja niiden yhteinen osallistujamäärä oli noin 350 henkeä.

Johdon ja esimiesten kykyä toimintakulttuurin muutokseen johtamiseen (digitaaliseen transformaatioon) ja digitaalista osaamista ja digitaalisuuden hyödyntämistä johtamistyössä kehitetään. Johto käyttää systemaattisesti digitaalisia välineitä ja motivoi myös opettajia digitaalisuuteen.

Helsingiläisissä peruskouluissa ja lukioissa on koulutettu asiantuntijaopettajia, joilla on erityisosaamista digitaalisista opetusmenetelmistä. Asiantuntijaopettajat voivat käyttää työaikaansa muiden koulujen, tiimien ja opettajien auttamiseen esimerkiksi pedagogisten menetelmien käytössä ja kehittämisessä. He ovat säännöllisesti yhteydessä asiantuntijaopettajaverkostoon ja saavat sitä kautta kollegiaalista tukea ja ideoita. Työväenopistossa tutkitaan mahdollisuutta kouluttaa asiantuntijaopettajia myös työväenopistoon opettajien tueksi. Henkilökunnan haastatteluissa on tullut ilmi, että opettajat kaipaavat tukea myös yksittäisten ohjelmien käyttöön. Tällä

hetkellä opettajat ja muu henkilökunta on auttanut kollegoitaan oman työnsä ohella IT-tukien keskittyessä lähinnä laite- ja järjestelmäongelmiin sekä ylläpitoon.

Asiantuntijaopettajat voisivat vaikuttaa myös positiivisesti henkilökunnan digitalisaatiota kohtaan tuntemaan motivaatioon ja jakaa hyväksi todettuja tapoja toimia niille, joille uudet menetelmät ja laitteet ovat vielä vieraampia.

Vapaa sivistystyö ry:n Vapaan sivistystyön digitutor-projektissa on tarkoitus jakaa alan hyviä käytänteitä ja järjestää koulutusta digitutoreille ympäri maata. Hanke jatkuu vuoden 2020 loppuun saakka. Työväenopistossa selvitetään mahdollisuutta olla tässä projektissa mukana.

Aspa-säätiö on yhdessä muun muassa Kansalaisopistojen liiton kanssa kehittänyt vuonna 2018 Digi haltuun -projektia, jossa asumispalveluita käyttävät pitkäaikaissairaat, vammaiset sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujat oppivat käyttämään digitaalisia palveluita. Projektin tarkoituksena on ollut vahvistaa asumispalveluiden asiakkaiden yhdenvertaisuutta ja osallisuutta digitalisoituvassa yhteiskunnassa. Työväenopisto hyödyntää jatkossa opetuksessaan projektissa kehitettyjä erityispedagogiikan menetelmiä.

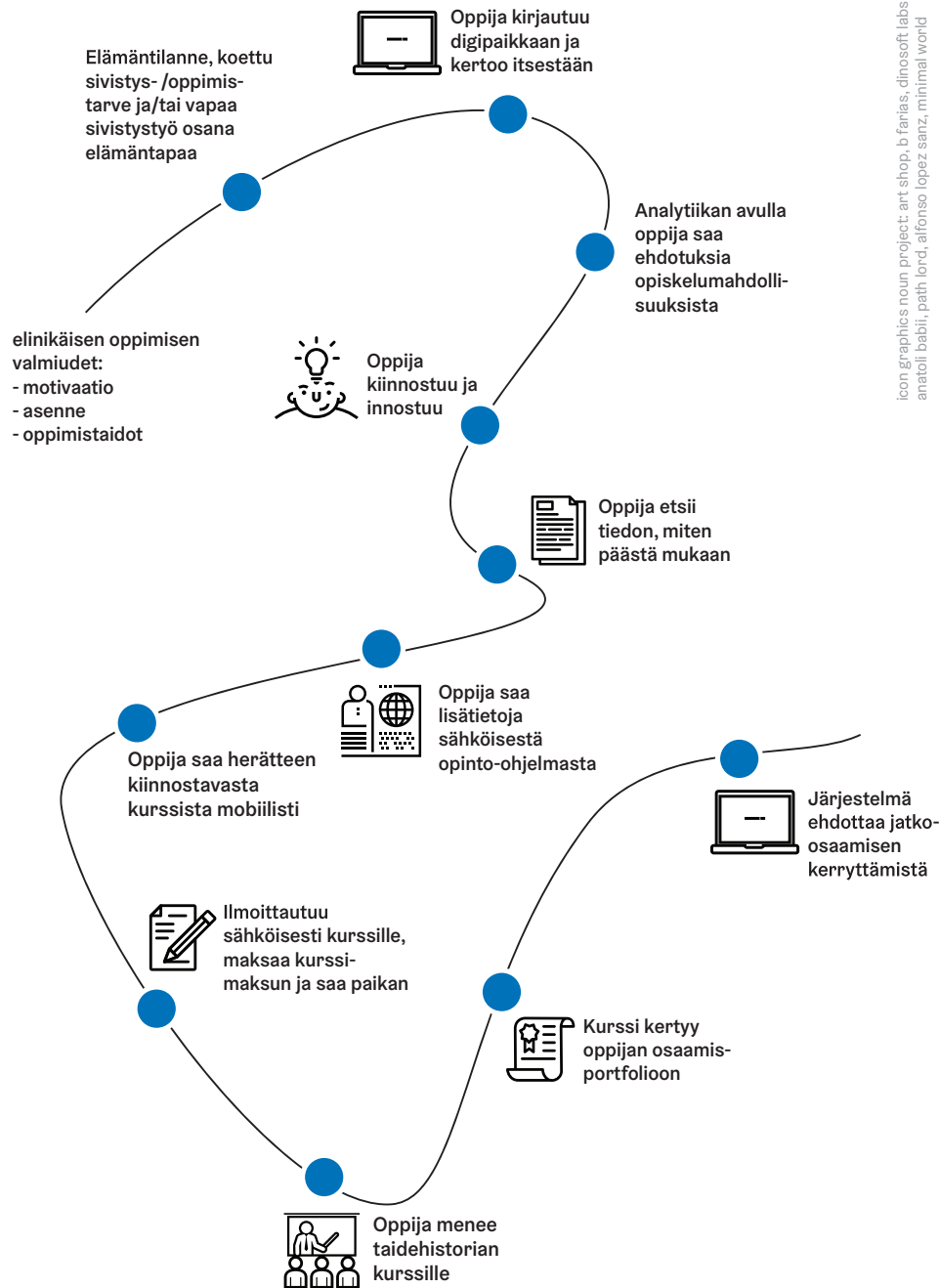
6. Opiskelijoiden digitaaliset palvelut

Asiakaspalvelun ja viestinnän digitalisoinnissa on otettava huomioon vapaan sivistyksen erityislaatu. Kun toimintaa eivät ohjaa oppivelvollisuus ja tutkintovaatimukset vaan asiakkai-

den vapaaehtoisuus, tulee digitaalisen viestinnän olla houkuttelevaa, helposti saavutettavaa ja palveluiden asiakaslähtöistä. Digitaalista kehittämistä ohjaa vahva asiakasymmärrys.

Viestintämuotojen ja järjestelmien valinnassa tulee ottaa huomioon myös seniori-ikäisten tarpeet ja madalta osallistumisen kynnystä ottamalla digimenetelmiä ja -välineitä osaksi opetusta ja opiskelua pienin askelin ja aidosti opetukseen soveltuvasti. Digitaalisuuden ei saa aiheuttaa asiakkaiden menetystä lyhyellä eikä pitkällä aikavälillä, vaan sen tulee tavoittaa uusia asiakkaita palvelujen käyttäjiksi.

Opiskelijan digitaalista polkua voidaan visioida esimerkiksi näin.

Opiskelijoiden tarpeet ja motivaatio digitaalisuutta kohtaan ovat erilaisia. Tästä johtuen opiston pitäisikin analysoida erilaisia asiakasprofileja erilaisten ihmisten tavoittamiseksi. Profiilit tulisi luoda haastattelemalla asiakkaita, joilla on erilaisia oppimiskokemuksia.

Tutkimme Open badge -osaamismerkkien soveltamista digitaalisen osaamisen osoittamiseksi yhdessä Kansalaisopistojen liiton ja kumppaniopistojen kanssa ja niiden käyttämistä muun muassa OSSU-hyväksilukujärjestelmässä. Jotta opiskelija voisi hakea sähköistä osaamismerkkiä, tulee kurssikuvaukset luoda niin, että suoraan niiden pohjalta voi merkkiä hakea. Opettajalle ei myöskään saa tulla merkkien myöntämisprosessista lisätyötä. Merkeillä työväenopisto voi houkuttaa opiskelijoiksi uusia kohderyhmiä, kuten nuoria ja työnhakijoita. IT-korttikoulutuksia jatketaan.

Ilmonet ja Kursor

Työväenopiston kurssitarjonta on kokonaisuudessaan esillä internetissä Ilmonet-palvelussa. Lukukauden alussa järjestetään neuvontaa, jossa opiskelijaa neuvotaan Ilmonet-palvelun käytössä. Lisäksi avoimet oppimiskeskukset tietokoneineen ja ohjaajineen ovat ilmoittautujien käytettävissä.

Tähän mennessä suurin osa ilmoittautumisista on tullut internetin kautta, mutta monet opiskelijat ovat tutustuneet kurssitarjontaan paperisesta opinto-oppaasta. Sopivan kurssin valintaan saa jatkossakin apua opinto-

neuvonnasta sekä asiakaspalvelusta.

Ilmonet.fi-sivusto uudistuu alkuvuodesta 2019. Sivustosta tulee responsiivinen ja sen etusivulla esitellään uusia mielenkiintoisia kursseja sekä ajankohtaisia luentoja ja tapahtumia. Avoimet kurssipaikat ovat näyttävämmiin esillä. Lisäksi sana- ja kurssihakua parannetaan merkittävästi.

Selvitetään mahdollisuutta kehittää Ilmonetiin asiakaspalvelun chat. Tutkitaan mahdollisuutta, jolla asiakas voisi data-analytiikan avulla tilata sähköpostiinsa itseään kiinnostavaa tietoa kursseista, luennoista ja tapahtumista.

Tällä hetkellä laskutus hoidetaan sähköpostiin lähetettävän linkin välityksellä kurssin lähestyessä. Paperisia laskuja lähetetään postitse ainoastaan erillisestä pyynnöstä ja silloin, jos henkilöllä ei ole opiston tiedossa olevaa sähköpostiosoitetta. Mahdollisuutta laskuttaa kurssi heti ilmoittautumisen yhteydessä selvitetään.

Osallisuutta parannetaan tekemällä kurssiehdotusten tekeminen kaupunkilaisille ja tuntiopettajille mahdollisimman helpoksi sekä tuomalla kaupungin vapaiden tilojen tiedot opiskelijoiden näkyville ja helpottamalla tilavarausten tekemistä. Lisäksi Kursoriin toivotaan ominaisuutta, jolla kurssin suunnittelija voisi varata opetuksessa tarvittavia tavaroita opetuspaikoittain. Kulttuuri- ja vapaa-ajan toimiala on kehittänyt Helsinki-mobiilisovellusta, johon voi nostaa esille ajankohtaisia tapahtumia sekä esittää niitä kartan avulla oikeiden toimipisteiden yhteydessä. Tutkimme mahdollisuutta osallistua

kyseisen sovelluksen hyödyntämiseen.

Digitaalinen kurssimarkkinointi ja -viestintä

Työväenopiston kurssitarjonta löytyy digitaalisena Ilmonet.fi-palvelusta. Opiston toiminnasta kerrotaan pääasiallisesti työväenopiston www-sivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa, kuten Facebookissa, Twitterissä ja Instagramissa sekä ainealojen omissa blogeissa. Markkinoinnissa käytetään myös erilaisia digitaalisia mainospintoja, kuten kadunvarsien Adshell-tauluja, ratikoiden ja metron digiscreenejä sekä downtown digital -näyttöjä.

Työväenopiston kaikki tiedotteet julkaistaan STT:n uutispalvelun kautta. Kahden viikon välein julkaistaan opiston menovinkit, johon on koottu lähiviikkojen luentoja ja tapahtumia. Niitä julkaistaan opiston omien sähköisten kanavien lisäksi muun muassa kaupungin tapahtumakalenterissa.

Palauttejärjestelmä

Kurssin päätyttyä asiakkaalle lähetetään sähköpostilla linkki palautekyselyyn, joka koskee juuri suoritettua kurssia. Palautekyselyä kehitetään niin, että kysely lähtee jatkossa myös keskeyttä-neille opiskelijoille ja siinä arvioidaan tarkemmin kyseistä kurssia. Nyt kysymykset ovat hyvin yleisluonteisia ja vastausprosentti alhainen. Moni vastaaja

antaa numeerisen mutta ei sanallista arvioita, jolloin varsinaiset kehitys-ideat jäävät saamatta. Vastauksen perusteella ei voida tehdä päätelmiä kurssin onnistumisesta tai opettajan taidoista, jos vastausprosentti on muutaman kymmenen prosentin luokkaa. Mahdollisuutta täyttää palautelomake jo kurssin viimeisellä opetuskerralla selvitetään.

Palautetta ja kurssiehdotuksia tulee jonkin verran myös hel.fi/tyovaenopisto – sivujen järjestelmän kautta. Palautteiden ohjautumisessa oikeille henkilöille on kuitenkin välillä haasteita. Palautteen antoa tulisi kehittää niin, että se olisi mahdollisimman helppoa ja siihen kannustettaisiin. Luettavien palautteiden suodattamista tulisi myös kehittää niin, että järjestelmässä olisi mahdollista valita esimerkiksi ainoastaan työväenopistoa koskevat palautteet. Lisäksi palautteen antomahdollisuus tulisi olla helpommin löydettävissä opiston nettisivuilta ja sivuilla tulisi löytyä kootusti vastaukset usein kysytyihin kysymyksiin.

LIITTEET

Liite 1 Ainealojen tavoitteet

Kirjallisuus, teatteri ja äidinkieli

Aineala on moninainen ja toiminnan tavoitteiltaan monissa suhteissa eri aineissa erilainen. Tällä hetkellä digitaalisia oppimisympäristöjä hyödynnetään satunnaisesti. Pääasiassa toimitaan sähköpostin avulla kirjoittamisen opetuksessa; teatterin opetuksessa käytetään digitaalisia videotallenteita sekä äänentoistoa sekä jaetaan tekstejä pilvipalveluiden ja sovellusten avulla; äidinkielen opetuksessa käytetään tarvittaessa sähköisiä harjoitustehtäviä. Kaikissa ainealan aineissa käytetään myös digitaalisia havaintovälineitä. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan vielä pysty käyttämään digitaalisia välineitä.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Kaikki opettajat ja opiskelijat hallitsevat digitaalisten opetus- ja oppimisvälineiden käytön.
- Päästään paperittomaan opetukseen, jossa pystytään hyödyntämään kaupallisesti vapaita oppimisolustoja kirjoittamisen opetuksessa ja e-kirjoja kirjallisuuden opetuksessa.
- Teatterin opetuksessa tavoitteena on myös erilaisten harjoitus- ja esitys talletteiden hyödyntäminen niin kurssikäytössä kuin julkisessa levittämisessäkin.
- Ainealan esityksiä ja luentoja striimataan laajemmalle yleisölle. Myös digitaalinen valo- ja äänisuunnittelu

yhdistetään teatterin opetukseen.

- Kirjallisuus-, teatteri- ja kielikeskustelua voidaan käydä tulevaisuudessa myös digitaalisesti oppimisolustalla, jolle opiskelijoilla ja luennoille ja esityksiin osallistujilla on pääsy helposti.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Toimiva kaupallisesti sitoutumaton internet-pohjainen oppimisolusta, jota pystyy käyttämään erilaisten käyttöjärjestelmien tietokoneilla ja mobiililaitteilla siten, että oppimisolustaa voi käyttää tunnuk-silla, jotka eivät perustu tietyn sähköpostiohjelman käyttöön. Oppimisolustaa voi käyttää ilman, että opiskelija joutuu tekemään laitehankintoja. Opiskelijan yksityisyydensuoja on oppimisolustalla toimittaessa myös olennaista.
- Kattava valikoima vapaasti saatavilla olevia suomenkielisiä e-kirjoja sekä oppimisolusta, jotka mahdollistavat verkkokurssit.
- Luokkatyöskentelyä varten opiskelijoille kutakin oppituntia varten lainattavat tabletit jokaiselle opiskelijalle.
- Oppilaitoksen tiloissa tulee olla hyvin toimiva langaton verkko, joka mahdollistaa yhdessä ryhmässä 20 opiskelijan yhtäaikaisen toiminnan oppimisolustalla.
- Teatteri- ja muiden esitysten tuottamiseen tarvitaan ajanmukainen digitaalinen ääni- ja valokalusto.

Kotitalous

Kotitaloudessa oppimisen painotus on käytännönläheisessä käsillä tekemisessä ja yhdessä oppimisessa ja sitä opiskelijat tulevatkin usein hakemaan. Digitaaliset laitteet voivat olla osin oppimisen apuvälineenä. Osa opettajista ja ope-

tusharjoittelijoista käyttävät videoita havainnollistaessaan ruoanvalmistuksen tai leivonnan työvaiheita. Myös kuva on tullut enemmän mukaan opetukseen ja omia kuvia tai ilmaisia kuvapankkeja käytetään. Kuvia voi olla opetusmonisteissa tai se voidaan näyttää netistä tai katsoa sen omalta älypuhelimelta. Tähän tarkoitukseen opetuskeittiöihin on tulossa myös tabletit. Opiskelijat ja opettajat laittavat kuvia muun muassa Instagramiin, Facebookiin ja omiin blogeihinsa. Koko kauden kestäville kursseille on perustettu blogi, Facebook- tai Whats App-ryhmä, minne kaikki voivat laittaa kuvia ja kokemuksia.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Kehittää verkko-oppimista esimerkiksi lastenruoan tai painonhallinnan teemoissa ja esimerkiksi opetusharjoittelijoiden demojen esittämistä netissä etäluentojen tapaan.
- Auttaa opiskelijaa löytämään kotitalouden sisältöalueisiin liittyviä tietoja eri tietolähteistä ja pohtia erilaisen tiedon luotettavuutta, hyödyntää ja soveltaa paikallisia, alueellisia ja globaaleja ajankohtaisia aiheita sekä auttaa pohtimaan myös median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin.
- Oppimisolustalla opettajat voisivat vaihtaa ja hyödyntää toistensa materiaaleja, löytää opetuskeittiöiden ohjeistukset, astia- ja välinelistat ja kuvat opetustiloista. Alustaa voisi mahdollisesti käyttää myös muiden pääkaupunkiseudun opistojen kanssa.
- Osa opetusmateriaalista voisi olla saatavana netistä ennen kurssia.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Kaikkiin opetuskeittiöihin toimivat digilaitteet
- Digitaalinen oppimisolusta ja ajantasainen tekninen laitteisto
- Digikoulutusta opettajille.

Kuvataide

Tällä hetkellä digitaalisuutta hyödynnetään kuvataide opinnoissa pääsääntöisesti opetusmateriaalin esittämiseen opetuksen yhteydessä (tietokoneet, videotykit). Resurssit vaihtelevat toimipisteittäin. Lisäksi digitaalisuutta hyödynnetään opetusmateriaalin jakamisessa ja kurssikohtaisessa tiedottamisessa.

Tulevaisuuden tavoitteet:

1. Lähiopetuksen yhteydessä digitaalinen oppimisympäristö toimii normaalia lähiopetusta tukevana materiaalipankkina ja kommunikatio- / vuorovaikutuskanavana.
2. Monimuoto-opetus: osa opetusta tapahtuu lähiopetuksena, osa ohjattuna etäopiskeluna.
3. Verkko-opetus: opetus tapahtuu pääasiallisesti ohjattuna etäopiskeluna.
4. Itsenäinen opiskelu: opiskelijalle tarjotaan ohjaavaa materiaalia, mutta ei opetusta.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Tietoturvaan, tekijänoikeuksiin ja rahallisiin korvauksiin liittyvien kysymysten ratkaisemista asiakkaiden, työntekijöiden ja opiston näkökulmista tarkasteltuina.
- Digitaalista oppimisolustaa ja ajantasaista teknistä laitteistoa opetuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja seurantaan. Tämä pitää sisällään riittävät tietotekniset resurssit, ylläpidon, ohjeistuksen sekä opetuksen opettajille ja opiskelijoille.

Käsityö

Opistosta käsin -blogi avattiin uudistuneena syksyllä 2018 ja se on siirretty kaupungin palvelimelle. Blogi on käsityöopetuksen virtuaalivitrini ja sen tekeminen ja kehittäminen kouluttavat meitä monipuolisesti some-maailmaan.

Opistossa on tällä hetkellä opetuskäytössä monia käsityön IT-ohjelmia, joiden koulutus ja käyttö jatkuvat. Grafis-kaavaohjelman peruskurssi järjestetään Kasko-yhteistyönä Stadin ammattiopiston kanssa. Luentosarja yhteistyö Tekstiilikulttuuriseuran kanssa jatkuu. Luentoja voi seurata etänä kahdeksassa muussa opistossa.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Ilmonetin kehittyessä toivomme käyttöön kurssien tasoluokitusta, joka nyt toimii kankaankudonnassa. Haluaisimme myös avata tasot sanallisesti.
- Grafis-kaavaohjelman osalta tavoitteena on, että opettajamme osallistuvat koulutukseen ja ohjelmapäivitys tapahtuisi samaan aikaan

Stadin ammattiopiston kanssa.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Tarvitsemme omiin käsityöluokkiin tabletit opiskelijakäyttöön. Tabletteihin tarvitaan ohjelmat, langaton yhteys tykkiin ja muistitikun käyttömahdollisuus
- Kirjovien ompelukoneiden käyttöä tukemaan tarvitaan ohjelmaa varten sopiva kuvankäsittelyohjelma.

Käsityöopetus on laatinut vuosittaista tietostrategiaa vuodesta 2002 lähtien. Katsomme siinä digi-kehittämiskohtetta opiston, käsityötiimin, opettajan ja opiskelijan tasoilla ja näkökulmista käsin. Vuosittain arvioidaan kulunut vuosi, laaditaan uudet tavoitteet ja toteutetaan niitä muun muassa järjestämällä koulutusta sekä opettajille että opiskelijoille. Vuoden 2018 teemana oli digi-vuosi.

Liikunta

Oppituntien ja opetuksen perusrutiinit, kuten osallistujatietojen merkintä, oppimateriaalit, havainnollistaminen ja musiikin käyttö opetuksessa tapahtuu tällä hetkellä edelleen osittain ”ei – digitaalisesti” kynällä ja paperilla tai vanhanaikaisilla laitteilla ja opettajan omilla laitteilla ja ohjelmilla. Musiikki toimii opetuksen tukena tai keskeisenä pedagogisena välineenä (esimerkiksi tanssikurssit) lähes jokaisella kurssilla. Musiikkia joudutaan edelleen soittamaan osin CD-levyjen avulla, joka nykymaailmassa on erittäin hankalaa. CD-levyjen käyttöön liittyy myös systemaattinen tekijänoikeuslakien rikkomisen riski. Lisäksi nykytilanne sitoo opetusta opiston omiin puutteellisiin liikuntatiloihin ja vähentää kannustavuut-

ta sijoittaa opetusta esim. ulkotiloihin.

Tulevaisuuden tavoitteet:

1. Olemassa olevien opetus rutiinien digitalisointi. Opiskelijatiedot ja läsnäololistat: Paperisista läsnäolo listoista luopuminen. Opiston ulkopuolisissa tiloissa opettaville opettajille tarvitaan laitteet, josta opettaja näkee kurssien osallistujat sekä merkitsee läsnäolijat.

2. Musiikin käyttö. Opettajien käytön Spotify tai muu suoratoisto ja bluetooth-kaiuttimet

3. Pedagogisten palautekanavien, havainnollistamisen ja opettamisen monipuolistaminen

Kun kohdat 1 ja 2 toteutuvat, laitteita voidaan alkaa käyttää opetuksen monipuolistamiseen.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Hankitaan opetustiloihin tietokone tai tabletti sekä bluetooth-kaiuttimet.
- Päätoimisille ja paljon opettaville tuntiopettajille tarvitaan omat tabletit.
- Päätoimisille opettajille riittävän monipuoliset älypuhelimet.

Media

Median aineala hyödyntää digitaalisuutta jo nyt suurimmassa osassa opetustaan. Kurssit sisältävät digitaalisuutta alkaen digivalokuvauksesta yltäen aina pelisuunnitteluun asti. Opetus on painottunut kuitenkin pääasiassa laitteiden käytön opetteluun sekä digitaalisiin ilmaisutaitoihin. Ainealan tavoitteena onkin korostaa

tulevaisuudessa aiempaa enemmän ajattelun taitojen sekä kommunikaatio- ja kulttuuristen taitojen kehittymistä.

Tulevaisuuden tavoitteet:

Median ainealan tavoitetaulukko (ainealan opetussuunnitelmaan kirjattu):

Mediaopetuksessa noudatetaan pyramidimaista portaakkoa, jonka päämääränä on hyvä medialukutaito. Portaikon tasot ovat:

Taso 1: Ajantasaisten digitaalisten välineiden saatavuus lähellä asiakasta. Tämän tason saavuttaminen edellyttää ajantasaista laitekantaa kohdistettuna lähelle asiakkaiden asuinalueita, henkilöstöresurssia opastamaan välineiden ja ohjelmien käytössä, sekä välineiden sopivuutta nimen omaan Työväenopiston erityistarpeeseen. Erityistarpeilla tarkoitetaan laitteistoa ja ohjelmia, jotka ovat asiakkaiden omien laitteiden ja ohjelmien kaltaisia, sekä mahdollistavat myös asiakkaiden saavuttamattomissa olevien välineiden käytön (esimerkkinä Adoben CC -ohjelmat, jotka ovat kalliita asiakkaiden itse hankkia).

Taso 2: Käyttötaitojen oppiminen. Tämä sisältää myös ilmaisutaitojen kehittämisen. Digitaalisia välineitä hyödyntäen asiakkaat oppivat nauttimaan digitaalisten ohjelmien ja välineiden käyttämisestä, ja kehittyvät monipuolisemmaksi esimerkiksi multimodaalisessa ilmaisussa (yhdistelemällä luovalla tavalla kuvaa, tekstiä, ääntä, liikettä ja niin edelleen). Hyvät digitaaliset

ilmaisutaidot auttavat luomaan uusia ideoita ja kehittävät ei-kaavamaista ilmaisua digitaalisten välineiden avulla.

Taso 3: Kriittisen ajattelun taidot. Tämä sisältää taidon tunnistaa paikkansa pitävän tiedon virheellisestä tai harhaanjohtavasta, ja taidon tulkita, kenen etuja tieto palvelee. Kriittisen ajattelun taidot korostuvat digitaalisissa ympäristöissä, joissa voi olla haasteellista löytää tiedon alkuperäistä lähdettä.

Taso 4: Kommunikaatiotaidot ja kulttuuriset taidot. Digitaalisissa ympäristöissä vastaanottaja voi olla maantieteellisesti hyvin kaukana, voi tulla erilaisesta kulttuurista ja viestiä toisella tavalla kuin mihin itse on tottunut. Kommunikaatio voi tapahtua tekstillä, kuvalla, äänellä, liikkeellä ja näiden moninaisilla yhdistelmillä. Näiden viestintäkanavien toimintaperiaatteiden ymmärtäminen, yhdessä vastaanottajan kulttuurin ymmärtämisen kanssa on ensiarvoista, jotta vuorovaikutus toteutuu tarkoituksenmukaisella tavalla. Kommunikaatio- ja kulttuuriset taidot ovatkin digitaalisen viestinnän kulmakiviä ja siksi digitaalisia kansalaistaitoja.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Laajennetaan avointen oppimisympäristöjen saavutettavuutta lisäämällä niitä varsinkin myönteisen erityiskohdelun alueille. Oppimisympäristöjen laitekannan tulee olla ajantasais- ta ja riittävän monipuolista.
- Harkitaan digitaalisten mediavälineiden lainamahdollisuuksia (kamerat, tabletit, äänikalusto). Näiden tavoitteena on innostaa asiakkaita

kehittämään luovuuttaan ja oppia viestimään monipuolisemmin eri kanavien kautta (kuva, ääni, teksti).

- Järjestetään tuntiopettajille henkilö- kunkoulutuksia, joiden tavoitteena on kannustaa ottamaan opetuksen osaksi myös kriittistä ajattelua ja kommunikaatiotaitoja edistävää sisältöä.
- Laajennetaan kurssitarjontaa käsitämään entistä monipuolisemmin median eri osa-alueita muun muassa sosiaalisen median toimintaa ja pelejä.
- Ohjataan ja kannustetaan tuntiopettajia ottamaan käyttöön pedagogisia malleja, jotka mahdollistavat eritasoisten opiskelijoiden osallistumisen kurseille (esimerkiksi käännteinen opetus, ryhmäoppimisen menetelmät). Tässä käytetään apuna mm. digitaalista oppimisalustaa, sekä digitaalisia opetusmateriaaleja.
- Ohjataan ja kannustetaan tuntiopettajia oppijakeskeiseen pedagogiikkaan opettajakeskeisen sijaan. Tavoitteena on, että median kurseilla opiskelijat oppivat oppimaan, sekä hyödyntämään digitaalisia välineitä tiedon hankkimiseen.

Musiikki

Tällä hetkellä musiikin opetuksessa hyödynnetään digitalisaatiota hyvin vaihtelevasti. Musiikin opetuksen monimuotoisuudesta johtuen tarpeet ja haasteet ainealan kursseilla ovat erilaisia. Instrumenttiopinnoissa, genreltään tai kohderyhmiltään erilaisilla laulukursseilla, orkesterissa, bändeissä ja yhteisissä, musiikin hahmotusaineissa tai musiikkiteknologian kursseilla didaktiset käytännöt, käytettävissä olevat välineet, ja tärkeänä tekijänä myös opettajien oma osaaminen, vaikuttavat halukkuuteen käyttää digitaalisia välineitä opetuksen tukena.

Perusvälineistö kuten tietokone, dokumenttikamera, äänentoistolaitteet ovat käytössä. Myös älypuhelimia ja tabletteja hyödynnetään opiskelussa säännöllisesti. Opetusmateriaalin jakamisessa, itseopiskelussa ja kurssi-kohtaisessa tiedottamisessa digitaaliset mahdollisuudet hyödynnetään laajasti.

Tulevaisuuden musiikin opetus on parhaimmillaan monimuotoista eli osa opiskelusta tapahtuu lähiopetuksena, osa ohjattuna etäopiskeluna. Musiikissa kotiharjoittelu on oppimisen kannalta keskeistä. Ohjattu etäopiskelu ja verkon käyttö antavat opiskelijalle tukea itsenäiseen harjoitteluun.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Verkko-opetuksen lisääminen ja uusien välineiden käyttö tehostavat ja monipuolistavat opetusta. Esimerkkinä nyt jo käytössä oleva Rockwaykoulut.fi-verkkomateriaali. Musiikin teo-

ria- ja historia-aineissa verkkokurs-
sit ovat osa opetustarjontaa.

- Musiikkiin luodaan digitaalinen oppimis-
ympäristö, joka sisältää lähiopetusta
tukevan materiaalipankin, joka toimii
myös kommunikaatio- ja vuorovaiku-
tuskanavana opettajan ja opiskelijan,
ehkä myös opiskelijoiden välillä.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Digitaalinen oppimisolusta ja ajanta-
sainen tekninen laitteisto opetuksen
suunnitteluun, toteuttamiseen ja
seurantaan. Tämä pitää sisällään
riittävät tietotekniset resurssit,
ylläpidon, koulutuksen ja ohjeistuksen
sekä opettajille ja opiskelijoille.

Suomi toisena kielenä

S2-opetuksessa hyödynnetään verk-
komateriaaleja jo jonkin verran, muun
muassa oppikirjojen kuunteluiden,
erilaisten harjoitusten, verkko- ja
mobiilisovellusten muodossa. Käyttö
riippuu paljon opettajasta ja opettajan
omista kyvyistä ja halukkuudesta. Myös
opiskelijaryhmien sisällä digitaidot
voivat olla kovin eritasoisia. Se vaikuttaa
opetuksessa hyödynnettäviin sovelluksiin
ja niiden mielekkyyteen ratkaisevasti.
Opiston tarjoamat mahdollisuudet ovat
tähän mennessä olleet kovin rajalliset.
Esimerkiksi tietotekniikkaluokat ovat
olleet huonosti varattavissa kielenopetuk-
seen. Yhteistyökursseja on tosin joitakin
tehty tietotekniikan ainealan kanssa.

S2:n näkökulmasta tärkeää olisi, että
digiopetus loisi uusia mahdollisuuksia ja
sujuvoittaisi, helpottaisi ja monipuolistaisi
opetusta sekä materiaalin tekoa ja jakoa.

Vaarana on, että asiat vain mutkistuvat
ja muutokset aiheuttavat lisätyötä.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Verkkosovelluksia voitaisiin hyödyn-
tää opetuksessa entistä enemmän,
opiston oppimisolusta käyttäisiin
opetuksessa muun muassa verk-
kokursseihin, materiaalipankkina
sekä yhteydenpitokanavana.
- Adobe Connectia ja Skypeä käytettäisiin
luentojen ja etäopetuksen välineenä,
ja digitaaliset arjen apuvälineet teh-
täisiin opiskelijoille tutuiksi (muun
muassa käännössovellukset, verkko-
sanakirjat, Reittiopas, Helmet.) Niitä
voidaan sisällyttää erillisiin kursseihin,
niin sanottuihin arjen digitaidot, tai
suomen opetukseen lyhyinä har-
joituksina tai esittelyinä sopivaa
sanastoa tai teemaa käsiteltäessä.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Oppimisolusta.
- Tuntiresursseja tulisi varata uuden-
laiseen suunnitteluun, opetustahtiin
ja uusiutuviin kurssisisältöihin.
- Aineala tarvitsee enemmän mah-
dollisuuksia hyödyntää tietotekniik-
kaluokkia, avointa oppimiskeskusta
Ainoa ja tabletteja opetuksessaan.
- Kursorissa tai oppimisolustalla tulisi
myös tuntiopettajalla olla mahdollisuus
viestintään opiskelijoidensa kesken
opetukseen liittyvistä asioista.
- Pedagogista digikoulutusta tunti- ja
suunnittelijaopettajille, samoin kuin mo-

tivointia uuden opetteluun ja kokeiluun.

Tietotekniikka

Tietotekniikka on ainealana jatkuvasti
muutuva. Opetuksen suunnittelussa
huomioidaan yhteiskunnallinen kehitys
informaatioteknologisessa kontekstissa,
muun muassa työelämän ja arjen
digitalisaatiosta kumpuavat haasteet.
Muuttuviin tarpeisiin reagoidaan
nopeasti suunnittelemalla kurseja ja
luentoja ajankohtaisine sisältöineen ja
metodeineen. Tietotekniikan opetuksen
keskiössä ovat teknologian hallintaan
tähtäävät tavoitteet niin laitteiden,
ohjelmistojen kuin palveluidenkin
osalta. Kohderyhminä ovat esimerkiksi
digitaalisen syrjäytymisen uhan
alaisena olevat ja koulutusjärjestelmien
ulkopuolella olevat. Ainealan kaikki
kurssit ovat niin sanottuja digikursseja.
Ajankohtaisteemoja käsitellään
luennoilla ja tietoisuuksissa. Niillä myös
tiedotetaan teemaan liittyvästä
tarjonnasta. Monipuoliset ja helposti
saavutettavat tietotekniikan avoimet
ja joustavat oppimismahdollisuudet
tukevat osallistujien digitaalisten
ylläpitämistä ja kehittymistä.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Mobiili perustainen opetus omilla ja opiston laitteilla kasvava trendi, jossa korostuu autenttisuus
- Yksilöllisen oppimisen tarpeiden huomioiminen, avoimet ja joustavat oppimisen fasilitteetit
- Käänteisen opetuksen mallin (flipped classroom) laajentaminen: videoklipit tai muu digimateriaali ennakkotehtävänä, oppitunneilla harjoitellaan taitoja opettajan ja vertaisten tuella sekä pohditaan asioita pienryhmissä ja yhteisesti
- Ekologisuuden, ekonomisuuden ja yhdenvertaisuuden edistäminen
- Sähköiset oppimateriaalit, luentotalenteet: jakelu pilvessä
- Avoimuuden ja jakamisen kulttuurin edistäminen
- Avoimen lähdekoodin ohjelmistojen ja ilmaishjelmien käyttö
- Uudet työelämä- ja kansalais-taidot, mm. media- ja digilukutaito, arjen digi apuvälineet
- Ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu, etäopiskelu monikanavaisesti, webinaarit; vuorovaikutuksen mahdollistaminen ja lisääminen
- Arjen tietoturva, kyberturvallisuus
- Kryptovaluutat, lohkoketju systeemit
- Pilvipalvelut
- Älykoti, etähallinta, esineiden internet
- Biohakkerointi, terveyssovellukset ja -laitteet
- Big data & Crowdsourcing (joukkoistaminen)
- Virtuaaliodellisuus (VR) ja lisätty todellisuus (AR, augmented reality)

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Riittävä henkilöstön digiosaaminen koulutautumalla, itseopiskelun ja hyviä käytäntöjä jakaen
- Ajan hermolla toimiva tulevaisuusorientoitunut ennakoiva suunnittelu ja sitä tukevat toimivat järjestelmät, esimerkiksi mahdollisuus ja resurssit kohderyhmätiedottamiseen opetustarjonnan osalta
- Ajan tasalla olevat, saavutettavat opetusvälineet ja ohjelmistot, joiden ylläpito ja huolto turvattu, esimerkiksi Ainon päivystäjien käyttöön tabletit (Applen iPad iOS-käyttöjärjestelmällä ja toinen Android-käyttöjärjestelmällä)
- Itseopiskelun tukipalveluiden ylläpitäminen ja kehittäminen muuttuvien resurssien puitteissa
- Osallistujista suurin osa ikäihmisiä, jotka tarvitsevat tukea ja turvaa digiarkeen selkokielisesti
- Kurssiotsikoiden ja -kuvausten yhdenmukaistaminen, selkokielisyyden ja sisältöjen kiinnostavuuden lisääminen
- Median ja tietotekniikan mallioppimisympäristön käyttöönotto Itämerentalolla sekä avoin oppimiskeskus Ainon uudistaminen avointa ja joustavaa ryhmätyöskentelyä tukevaksi mallioppimisympäristöksi
- Väline- ja luokkasidonnainen aineala: ulos perinteisestä formaatista ja ympäristöstä.

Vieraat kielet

Vieraiden kielten opetuksessa on toteutettu viimeisten vuosien aikana kokonaan tai osittain verkossa toimivia kursseja esimerkiksi Fronter-alustaa ja Adobe Connectia hyödyntäen tai ”sähköisiä materiaaleja”, esimerkiksi Promentorin

materiaalit oppikirjan sijasta käyttäen. Osa opettajista käyttää säännöllisesti kursseillaan ilmaisia netti resursseja, kuten YouTubea, blogialustoja tai sosiaalista mediaa – esimerkiksi luomalla kurssille oman ryhmän Facebookin – luontevana osana kielenopetusta, mutta kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna saatavilla olevien resurssien käyttö ei ole systemaattista, eikä välttämättä kaikilla ole riittäviä taitoja saatavilla olevan materiaalin hakemiseen tai hyödyntämiseen osana opetusta.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Edetä digitalisaation edistämisesä pienin askelin. Ensimmäisessä vaiheessa kartoitetaan opettajien nykyhetken osaamistaso ja lisätään tietoisuutta saatavilla olevista ratkaisuista sekä järjestetään tarvittavaa täsmäkoulutusta opetushenkilöstölle.
- Opettajia kannustetaan ottamaan digitaalisia materiaaleja osaksi opetustaan. Tarvekartoitukseen pohjautuva ajantasainen välineistö (toimivat laitteet, ohjelmat, alustat, verkkoympäristö) on ehdoton edellytys tavoitteen saavuttamiseksi.
- Netissä olevat kielenopetukseen soveltuvat ilmaiskäyttö resurssit hyödyntäminen opetuksessa, esimerkiksi YouTube, Ylen kieliresurssit, erilliset kielisivustot, kustantajien netissä olevat oppikirjojen tukimateriaalit (esimerkiksi Sanoma Pro Arttu-sovellus), suora-toisto äänitteet, sähköiset opettajan oppaat, kielten tasotestaus sivustot
- Verkkomateriaalien käyttö opetuksen eriyttäjänä
- Opiskelijoiden omien laitteiden hyödyntäminen etäkursseil-

- la ja kontaktiopetuksessa
- Padien / tablettien käyttö osana opetusta
- Opiston yhteisen oppimisalustan hyödyntäminen verkko-/monimuotokursseissa
- Opiston yhteisen oppimisalustan hyödyntäminen materiaalien jakoalustana opettajalta opiskelijoille, opiskelijoiden yhteistoiminnallisena materiaalin luontialustana sekä opettajien kesken vertaistukea ja –oppimista toteuttavana elementtinä
- Blogialustojen hyödyntäminen opetuksessa
- Videokuvauksen käyttöpetuksen tukena
- Ilmaisten kuvapankkien hyödyntäminen oppimateriaalituotannossa
- Adobe Connectin hyödyntäminen etä-/monimuotokursseilla
- Digiresurssien käyttömahdollisuuksia arvioidaan kurssikohtaisesti niiden kurssin tavoitteisiin tuoman lisäarvon kautta.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Ajanmukaiset ja toimivat laitteet ja ohjelmistot
- Oppimisalusta
- Toimiva verkko
- Pedagogisesti painottuvan laitteiden, ohjelmistojen ja oppimisalustan käyttökoulutusta sekä motivointia
- Kielenopetuksen käyttöön robbotti ja virtuaalilaisit.

Yhteiskunnalliset aineet, luonto ja ympäristö

Ainealan opetus perustuu ensisijaisesti lähiopetukseen ja yleisluentoihin. Oppitunneilla työskennellään luokassa, opettajan ohjauksessa; yksilöllisenä opiskeluna tai ryhmätehtävien muodossa. Opiston yleisluennot

ovat perinteisiä lähiopetus luentoja. Opetuksessa pyritään aktiiviseen vuorovaikutteiseen kommunikaatioon; luennoitsijan ja ryhmän väliseen keskusteluun jolla pyritään hyödyntämään sosiaalisen oppimisen ulottuvuutta.

Sekä luokka- että luento-opetuksessa hyödynnetään internetiä; opettajien Powerpoint-esityksiä, kuva-aineistoja, äänitallenteita sekä erilaisia verkkomateriaaleja. Osalla lähiopetus kursseista opiskelijat voivat käyttää kurssitehtävien tekemiseen omaa tietokonettaan. Opiskelijoilla on opetustiloissa käytössä kaupungin avoin internet-verkko. Valikoituja luentoja on striimattu katsottaviksi internetin välityksellä, ja opistolla on myös esitetty muualla tallennettuja etäluentoja.

Digitalisaatio liittyy ainealan opetuksessa myös opetettaviin sisältöihin. Kurssilla sekä luennoilla on käsitelty erityisesti medialukutaitoa ja lähdekritiikkiä. Opetuksessa on käsitelty myös erilaisten verkkopalvelujen hyödyntämisen mahdollisuuksia vapaa-ajan harrastuksissa, järjestötoiminnassa ja osana työelämän taitoja.

Ainealan opetus hyödyntää jo välineellisellä tasolla digitalisaation mahdollisuuksia lähiopetuksessa varsinkin monipuolisesti.

Tulevaisuuden tavoitteet:

- Hyödyntää digitalisaatiota opetuksen

sisällöllisellä puolella; erityisesti medialukutaidon, lähdekritiikin ja some-taitojen opetuksen kehittämisessä.

- Opetuksessa kiinnitetään huomiota myös varttuneen väestön some-taitojen edistämiseen asioinnissa ja vapaa-ajan harrastuksissa.

Tavoitteiden saavuttaminen:

- Kaikissa luokissa ja luentosaleissa on oltava käytössä tietokoneet ja tykki, joissa on internet-yhteys ja ääni.
- Kurssien pienryhmätyöskentelyä varten tarvitaan luokkakäyttöön soveltuvia kannettavia tietokoneita tai tabletteja.

Liite 2: Mallioppimisympäristö- kuvaukset

Mallioppimisympäristö kuvauksissa määritellään luokan minimivaruus-telu. Eri ainealojen erikoisluokissa on kuitenkin lisätarpeita.

Mallioppimisympäristö 1, yleiskäyttöluokka

(esim. kielet ja luennot, käsityö, kuvataide, musiikki, kotitalous, liikunta). Ainealojen erityistarpeita on koottu erikseen Y-asemalle: Y/Opiston yhteiset/Hankkeet/Digipedagogiikan kehittäminen LAKE 3/Mallioppimisympäristöt/Ainealojen mallioppimisympäristötoiveet

Tietokone:

Opettajan kannettava/pöytäkone tietokone Windows-käyttöjärjestelmällä/kone sijaitsee luokassa pysyvästi, turvalukot

Opiskelijoille käyttöön tabletteja (koneiden varaussysteemi luotava)

Opistotalo	30
Stoa	20
Malmitalo	20
Kanneltalo	10
Oulunkylätalo	10
Vuotalo	10
Maunula-talo (16 kannettavaa on jo)	
Itämerentalo (17 tablettia tilattu jo)	
Silkkikutomo	15
Näyttelijäntie 14.....	10
Rajametsäntie	3

Langaton hiiri

Opettajalle langaton hiiri, luokasta riippuen 10-17 kpl.

Projektorit

Lähiprojektori/dataprojektori (riippuu kaapeloinnin paikasta). Projektori uusitaan, jos sen elinkaarta on jäljellä alle 2 000 tuntia.

Valkotaulu (ei ICT-hankinta)

Yksi kirkas valkotaulu kuvan- ja videon heijastamista varten ja yksi kirkas tussitauluksi.

Äänentoistolaitteet

Korkealaatuiset liikuteltavat 360 astetta kuuluvat kaiuttimet.

Dokumenttikamera/visualisoija

Dokumenttikamera, jossa optinen zoom – kun pientä yksityiskohtaa näyttää hämärässä tilassa, tulee tarkkuuden säilyä sellaisena, että yksityiskohdista saa hyvin selvää. Värintoisto tulee olla hyvä ja visualisoijassa tulee olla kalibrointi mahdollisuus. Dokumenttikameraa tarvitaan kaikkiin kuvataide-, media- ja käsityöluokkiin.

Perusohjelmistot

Office 2016, Photoscape, Firefox, Chrome, Microsoft Edge, Dropbox, VLC media player, GIMP, Audacity.

Mallioppimisympäristö 2, toiminnallisen opetuksen luokka

Esim. 1 /päätoimipaikka.

Näytöt

Kolme liikuteltavaa näyttöä, 65”. Alla olevat tiedot samoja kuin yleisluokassa.

Tietokone

Opettajan kannettava tietokone Windows-käyttöjärjestelmällä.

Opiskelijoille kolme kappaletta tabletteja.

Langaton hiiri

Opettajalle langaton hiiri.

Yhteydet

Nopea langaton yhteys. Tueksi mahdollisuus langalliseen verkkoon. Jos langaton verkko on alhaalla, voi langallista verkkoa käyttää tiedonsiirtoon (esim. videotiedostot, kansiot ynnä muut).

Perusohjelmistot

Office 2016, Photoscape, Firefox, Chrome, Microsoft Edge, Vmix, VLC, GIMP, Audacity.

Mallioppimisympäristö 3, IT- ja medialuokka

Luokkaa IT- ja mediaopetusta varten.

Tietokone

Opettajalle ja opiskelijoille tehokkaat kannettavat tietokoneet (vastaavat kuin Kummeli-luokassa) 16 kpl.

Näyttö

Opettajalle ja opiskelijoille näytöt, joissa tärkeää hyvän värintoisto, hyvä kontrastisuhte ja riittävä koko. Tarkkaa animaatiota, videoleikkausta tai värimäärittelyä tehdessä tarvitaan lisänäytöt, jotta toisella näytöllä operoidaan ohjelmaa ja toisella nähdään kuva riittävän suuressa koossa. Ainakin puolelle opiskelija koneista lisänäytöt, joiden tulee pystyä toistamaan kuvaa siinä koossa kuin se on eli fullhd tai uhd tai 4K.

Langaton hiiri ja näppäimistö

Opettajalle ja opiskelijoille langattomat hiiret ja näppäimistöt.

Videotykki

Korkeatasoinen videotykki, erityisesti tarkka värintoisto ja korkea kontrastisuhte. Audio-ulostulot äänentoistoa varten. Äänilähdöt tykistä kaiuttimiin, jotta Apple TV:tä tai Chrome

Castia käyttäessä kuuluvat myös äänet luokan kaiuttimista. Tykin pitää pystyä toistamaan 4k kuvaa. HDR 10. Valoteho 3000 ANSI lumen. Kontrastisuhte 1.000.000:1. Heittosuhte 1,39-2,22:1. Audio ulos 3,5 mm. Rec.709 väriavaruus. Tykin lamppu tulee voida saada vaihdettua ripeästi.

Langaton mediatoistin

Airtime, Chromecast Ultra, Apple TV, tai muu laite, jolla toistaa jouhevasti teräväpiirtovideokuvaa (mielellään 4K) ilman, että liike töksähtelee.

Valkokangas (ei ICT-hankinta)

Laadukas alas vedettävä mattavalkoinen valkokangas. Koko vähintään 300 x 168 cm, gain 0.8-1.0. Kankaassa ei saa olla kupruja ja sen tulee olla tukeva. Valkokankaan laatu on jopa tykin laatua tärkeämpi valoisassa luokkatilassa.

Valkotaulu (ei ICT-hankinta)

Koko seinän kokoinen valkotaulu (tussitaulu).

Äänentoistolaitteet

Korkealaatuiset seinään asennettavat aktiivikaiuttimet. Mahdollisuus säätää monipuolisesti kallistuskulmaa. Kaiuttimien johdot vedettynä opettajan työpisteelle, jossa erillinen mikseri, josta voi säätää äänenvoimakkuutta ja panorointia. Kuhunkin luokkaan kaksi äänen jakajaa, jonka avulla yhteen koneeseen saa kiinni useammat kaiuttimet muun muassa editointityössä. Häiriöttömät xlr- liitäntäiset äänijohdot.

Skannerit

Monitoimilaitteeseen tulee voida yhdistää skannaustoiminto. Luokkaan yksi laadukas valokuvaskanneri, jossa mahdollisuus myös diaskannaukseen opettajan pöydän yhteyteen. Opiskelijoille kahdeksan korkeatasoista skanneria, joilla voi skannata vähintään 1 200 dpi:tä.

Monitoimilaitte: leasing 4 kpl/luokka.

Dokumenttikamera/visualisoija

Dokumenttikamera, jolla on mahdollista zoomata pitkälle ja tarkentaa zoomattuun kohteeseen. Hyvä värintoisto.

Yhteydet

Kiinteä internetyhteys. Langaton verkkoyhteys, joka mahdollista suojata salasanalla. 2 kpl langatonta tukiasemaa.

Perusohjelmistot

Office 2016, Adobe Flash Player, Adobe Connect Application, Firefox, Crome, Microsoft Edge, Samsungin SideSync, Dropbox, Adobe Photoshop Elements, Adobe CC Pro koko ohjelmapaketti (IT-tuen ja median ainealan kanssa sovitaan yhdessä mihin toimipisteisiin ohjelmat tulevat), VLC media player, GIMP, Audacity.

Muuta

Runsaasti pistokkeita luokan reunoille, lattiatasoon. Pistokkeisiin tulee myös olla mahdollista lisätä jakorasia lisäpistokkeille.

Langalliset koko korvan peittävät vastamelukuulokkeet opettajalle ja opiskelijoille, jotka toistavat laajaa äänialuetta, koska esimerkiksi musiikin korkeat ja matalat äänet eivät kuulu heikko tasoisista kuulokkeista. Edellyttää, että tietokoneissa on kuulokeliitäntä. Hyvä äänenlaatu, miellyttävä pitää päässä pitkän editointityön aikana, mikrofoni verkkotyöskentelyä varten.

Adaptoreita: 2 kpl HDMI-Thunderbolt, 3 kpl HDMI-USB-C, 2 kpl VGA (uros) –HDMI (naaras), 2 kpl VGA (naaras) –HDMI (uros).

Ulkoisia kovalevyjä 4 kpl per toimipiste. Kortinlukijoita (myös CF-korttia lukevia) 6 kpl per toimipiste.

2 ulkoista DVD-asemaa.

Mallioppimisympäristö 4. liikkuva oppimisyksikkö

15-20 kpl kannettavia tai tabletteja. Oppimisyksikön tavoitteena tavoittaa uusia ihmisryhmiä, joilla ei ole mahdollisuutta tai uskallusta lähteä kokeilemaan tietotekniikan käyttöä omiin oppimistarpeisiin, opetuspaikkana mikä tahansa.

Mallioppimisympäristö 5. avoin ja joustava oppiminen, Aino

Aino-luokkaa käytetään tällä hetkellä avoimeen ja joustavaan opiskeluun, IT-opastukseen sekä normaaliin kontaktiopetukseen. Luokan välineistöä ja kalustusta on tarpeen uudistaa joustavamaksi ja nykyaikaisemmaksi. Uudistaminen monipuolistaisi tilan käyttöä, kun taitettavia pöytiä olisi mahdollista tarpeen tullen siirtää sivuun ja kannettavia tietokoneita käyttää myös muissa opetustiloissa. Uudistamisen mallioppimisympäristönä toimisi Itämerentalon Kummeli-luokka. Uudistuneena Aino-luokka voisi toimia monikäyttöisenä opetuksen ja oppimisen mallioppimisympäristönä. Esitykseen olisi hyvä saada myös arkkitehdin näkemys. Kalustus uusittaisiin taittuvilla pöydillä, liikkuvilla sermeillä, erillisten näyttöjen ja näppäimistöjen, hiirten ja kuulokkeiden säilytyskaapeilla. Tuoleja ei tässä vaiheessa ole tarpeen uusua. Luokasta poistetaan tarpeettomiksi jääneet kirjajhylyt, kirjallisuus ja muu aineisto.

Tietokone

Opettajalle ja opiskelijoille tehokkaat kannettavat tietokoneet (vastaavat kuin

Kummeli-luokassa) 16 kpl.

Näyttö

Opettajalle ja opiskelijoille lisänäyttöjä, 20 kpl.

Langaton hiiri ja näppäimistö

Opettajalle ja opiskelijoille langattomat hiiret ja näppäimistöt, molempia 16 kpl.

Dataprojektori

Dataprojektori, jossa RCA-ääniulostulot.

Langaton mediatoistin

Chromecast ja Apple TV.

Valkokangas (ei ICT-hankinta)

Riittävän suuri valkokangas - tulee olla soveltuva tarvittaessa myös elokuvaopetukseen.

Pimennysverhot

Mahdollisuus pimentää luokka esim. elokuvaopetusta ajatellen.

Äänentoistolaitteet

Kaiuttimet, äänimikseri, jota voidaan ohjata langattomasti.

Skannerit

Skannerit säilytetään ennallaan.

Monitoimilaite:

Käytävään leasing-kopiokone/tulostin, johon myös muista luokista mahdollisuus tulostaa. Asiakkaat voivat tulostaa ja kopioida maksua vastaan Ainosta saatavalla koodilla.

Yhteydet

Erillinen, salasanan takana oleva langaton reititin Aino-luokan tarpeisiin.

Perusohjelmistot

Office 2016, Adobe Flash Player, Adobe Connect Application, Firefox, Chrome, Microsoft Edge, Samsungin SideSync, Dropbox, Adobe Photoshop Elements, Adobe CC Pro koko ohjelmapaketti, VLC media player, GIMP, Audacity.

Muuta

Hyvälaatuisia kuulokkeita videoeditointiin/äänemuokkaukseen, 6 kpl

Headsettejä, Skypeen käyttöön ja live striimejen seuraamiseen, 16 kpl
Latauskaappi kannettaville koneille iPad + cellular, 12"9, 64 Gt -tabletteja ja suojakuoret, molempia 10 kpl sekä latauslaukku
Muita tabletteja, Android-käyttöjärjestelmällä,

5 kpl Android-älypuhelin, jossa 4G nettiyhteys mobiiliopetukseen, 1 kpl
iPhone, jossa 4G nettiyhteys mobiiliopetukseen, 1 kpl
Mac Book Pro Mac -opastukseen, 2 kpl
Kannettavien tietokoneiden tai tablettien räkki, jossa helppokäyttöinen lataussysteemi, 1 kpl
Piirtopöytä.
VHS- ja C-kasettien nykyiset digitointi mahdollisuudet sekä lisänä vinylilevyjen digitointipiste.

Opettajainhuoneen varustus tulee myös päivittää toimivaksi.

Mallioppimisympäristöjen toteutusaikataulu.

2019	2020	2021
Oulunkylätalo	Stoa	Maunulatalo
Opistotalo	Malmitalo	Itä-merentalo
Vuotalo	Silkkikutomo	Rajametsäntie
Kanneltalo	Näyttelijäntie	
Liikkuvan oppimisyksikön hankkiminen		

Liite 3: Hyviä käytänteitä: Käsityönopetuksen tietostrategia ja Käänteisen opetuksen malli

Hyvä käytänte 1: Käänteisen oppimisen malli

Käänteinen opetus (flipped classroom) on yhteistoiminnallinen monimuoto-opetuksen muoto, jossa käytetään hyväksi opettajan itse laatimia tai internetissä olevia opetusmateriaaleja, joihin opiskelijat tutustuvat itsenäisesti ennen tunnille tuloa. Itse tunnilla keskitytään ennen kaikkea opettajan ja opiskelijan vuorovaikutukseen. Opiskelijat voivat esimerkiksi katsoa ennen tuntia opetusvideoita ja tehdä tunnilla yhdessä niihin liittyviä tehtäviä ja saada tarvittaessa opastusta opettajalta. Käänteisessä oppimisessa korostuu opiskelijan oma aktiivisuus oppimisessa, opiskelijoiden välinen vuorovaikutus sekä teknologian ja internetin käyttö opetuksessa. Opettajan rooli muuttuu tiedon jakajasta yksilöllistä oppimista ja oppilaiden itseohjautuvuutta tukevaksi motivoijaksi. Tähän mennessä käänteisen opetuksen malli on ollut käytössä joillakin video-opetuksen kursseilla.

Hyvä käytänte 2: Käsityönopetuksen tietostrategia

Käsityönopetus on laatinut vuosittaista tietostrategiaa vuodesta 2002. Seuraavassa on esimerkki

vuoden 2018 tietostrategiasta.

Vuoden 2018 teema on Digi-vuosi. Kursorin kehittäminen jatkuu. Opistosta käsin -blogiin lisätään listaus käsityökursseista, joilla on vielä tilaa. Linkitystä Ilmonetin ilmoittautumispalveluun testataan. Tällä hetkellä tasoluokitus on käytössä kankaankudonta kursseilla. Samaa toivottaisiin myös muille käsityökursseille, mutta käytäntö vaatii neuvotteluja muiden pääkaupunkiseudun opistojen kanssa.

Vuonna 2018 blogimme uudistaminen, kouluttautuminen ja artikkeleiden päivittäminen ja uusien tekeminen ja gallerian luominen vaativat edelleen panostusta. Tuntiopettajia rohkaistaan edelleen kirjoittamaan blogijuttuja, jotta saamme linkitettyä artikkeleita Kursoriin ja siten Ilmonetin kautta kurssi-infoa opiskelijoille. Uudet ohjeet tulee laatia tuntiopettajille. Selvittelemme, onnistuuko blogimme linkitys opiston Instagramiin ja Facebookiin.

IT-ohjelmien koulutus ja käyttö jatkuvat muun muassa DesignaKnit, Weave Point, Premier+ Embroidery ja Grafis-ohjelmien osalta. Grafis-peruskurssi järjestetään Kasko-yhteistyössä Stadin ammattiopiston kanssa syksyllä 2018. Tavoitteena on, että opettajamme pääsevät koulutukseen ja ohjelmapäivitys tapahtuisi samaan aikaan Stadin ammattiopiston kanssa. Lisäksi tabletien opetuskäyttöä halutaan lisätä.

Luentosarja yhteistyö Tekstiilikulttuuriseuran kanssa jatkuu vuonna 2018. Luentoja voi seurata etänä Espoon työväenopistossa, Kaukametsän opistossa, Lapuan kansalaisopistos-

sa, Nurmijärven Opistossa, Soisalon opistossa, Vaasan työväenopistossa ja Wellamo-opistossa.

Kokeilutuntien mahdollistamana järjestettiin Vuotalossa tietotekniikan ja käsityön yhteiskurssi Digiprintistä tuote.

Henkilöstökoulutuksena järjestetään käsityön vakituksille opettajille suunnattu kurssi, jossa opetellaan ottamaan parempia käsityökuvia mobiililaitteilla. Toisessa opettajille suunnatussa koulutuksessa opetellaan käyttämään Grafis-kaavaohjelmaa. DesignaKnit ja WeavePoint -ohjelmien käyttökoulutus jatkuu mikrotuvissa.

Helsingin suomenkielinen työväenopisto Käsiyönopetuksen tietostrategia 2015–2018

2018 Digi-vuosi	Digi-hanke Ilmonetin uudistus Tabletit käsityöluokkiin	Blogi auki uudistuneena ja blogikoulutusta, linkitykset Instagramiin ja FB:iin Kursorin ja ilmonetin kehitysideat	Koulutusta opiston digi-hankkeen kautta sekä blogikoulutusta Luokissa riittävä digi-varustus Tablettien käyttökoulutus	Etäluennot jatkuvat IT-ohjelmien koulutus: Grafis, DesignaKnit 8, Weave Point 7, Premier+ Embroidery, kuvankäsittely kirjojaompelukone Instagram, FB, Opistosta käsin	2018
2017 Diginä muutosten keskellä	Kursorin kehittäminen (tuntiopettajan Ehdotus) Ilmonettiin tasoryhmitys Grafis-ohjelman päivitys Tablettien hankinta	Kursorin käytön koulutus tuntiopettajille (kurssiehdotukset) Päivitettävää: opiston nettisivut, Opiston Helmi Blogin uudistaminen, linkitykset: Instagram ja FB Suomi100 sosiaalisessa mediassa	Kurssiehdotukset kursoriin (50% tuntiopettajista) Blogiartikkelien kirjoittaminen Tablettien käyttö opetuksessa Instagramin käyttö	Kursor: markkinointikielto Etäluennot jatkuvat IT-ohjelmien koulutus: Grafis, DesignaKnit 8, Weave Point 7 Pinterest, Instagram, Facebook, Opistosta käsin, Suomi100-ohjelma	2017
2016 Digi-maailmaa kohti	Kursorin kehittäminen (näytön rakenne, palautelomake) Ilmonettiin tasoryhmitys Käsityön atk-ohjelmien päivitykset, budjetiehdotus Yhteistyö it-tiimin kanssa	Kursorin käyttö arkiseksi, tiimin sisällä koulutusta, Outlook-kalenteri, älypuhelin Päivitettävää: opiston nettisivut, Y-asema, Opiston Helmi uutuus Blogin sisällön kehittäminen: kuvagalleria	Päiväkirjat ja läsnäololistat kursorissa Kurssiehdotukset Kursoriin Blogi-artikkelien kirjoittaminen Tablettien hankinta, koulutus ja testaus opetuskäyttöön	Kursor: markkinointikielto Etäluennot jatkuvat IT-ohjelmien koulutus: Grafis, DesignaKnit 8, Weave Point 7 Pinterest, Instagram, FB tabletti opetuskäytössä	2016
2015 Muutoksissa kehittäen	Kursorin kehittäminen (mm. tasoryhmitys, näytön rakenne) Käsityön atk-ohjelmien päivitystarpeen selvittäm. Yhteistyö it-tiimin kanssa > blogille IT-vastuuhenkilö	Kursorin käytön sujuvoittaminen jatkuu, tiimin sisällä koulutusta Päivitettävää: IT-ohjelmataulukko, opiston nettisivut, Y-asema Blogille IT-vastuuhenkilö Vitriini- ja Opiston tekstiilit -näyttelyt	Tablettien hankinta, koulutus ja testaus opetuskäyttöön Blogijuttuja + kuvia > mainoskuvia, linkitys kursoriin kurssin lisäainfoksi Wikipediaan käsityöaiheisten artikkeleiden kirjoittaminen	Jatkuvatko etäluennot syksyllä? kuka auttaa teknisesti? IT-ohjelmien koulutus: Grafis, DesignaKnit 8, Weave Point	2015
	Opiston tasolla	Tiimin tasolla	Opettajan tasolla	Opiskelijan tasolla	

Helsinki

Helsingin työväenopisto

Cover photo: Jussi Hellsten